

ODTÜ Mezunları
Derneği Yayınıdır

135
kasım 2004

odtülüler bülteni

Avrupa Birliği
Tek Seçeneğimiz
mi

odtülüler bülteni

ODTÜ Mezunları Derneği
aylık yayın organıdır.
Dernek üyelerine ücretsiz
gönderilir.
Sayı:135
Kasım 2004

Dernek Adına Sahibi
A. Metin GER (CE'67)

Yazı İşleri Müdürü
Nermin FENMEN (CHE'80)

Yayın Kurulu
Tülay ÜNLÜEVCEK (PSY'83)
Çiğdem BERDİ GÖKHAN (ARCH'71)
İlkem TOKER (FDE'97)
Berna GÖKALAN (MAN'99)
İbrahim BERKSOY(ME'91)
Fatih ATILA (PHIL'89)
Ümit ÇAÇLAR (EE'93)
Tuna KOLAT (EE'76)
Eren AKDUR (METE'97)

yayin@odtumd.org.tr

Grafik Tasarım
www.dusmuhendisleri.com

düşmühendisleri Tasarım Atölyesi

Renk Ayrımı ve Bakı
TŞOF Plaka Matbaacılık
Ticaret ve Sanayi A.Ş.

İmzalı yazılardaki görüş
ve düşünceler yazarlarına ait olup,
Derneği ve Bülteni sorumlu kılmaz.
Yayınlanan yazılar ve fotoğraflar
ODTÜ Mezunları Derneği'nin
ve yazarın izni olmadan kullanılmaz.

ODTÜ Mezunları Derneği
Yönetim Kurulu

A. Metin GER (CE'67), Başkan
Bahattin TUNCER (ARCH'79), İl Başkan
Nermin FENMEN (CHE'80), Yazman
Sema ONURLU (METE'80), Sayman
Mustafa ATALAY (EDS'83), Üye
İlkem TOKER (FDE'97), Üye
Erol SAYIN (IE'79), Üye

Ödentileriniz için

T.İş Bankası, ODTÜ Şubesi
4229/0528642

Garanti Bankası, Maltepe Şubesi
6201160-6

Burs ve Yardımlar Fonu

T.İş Bankası, ODTÜ Şubesi
0422059 (TL)
3282408 (EUR)
3165117 (USD)

Garanti Bankası, Maltepe Şubesi
6299535-2 (TL)

ODTÜ Mezunları Derneği
428. sokak 100. Yıl 06530 ANKARA

Tel: 0312 286 79 79

Faks: 0312 287 75 00

e-posta: odtumd@odtumd.org.tr
www.odtumd.org.tr

**Avrupa Birliği'ne
doğru**

ISSN 1303-7390 odtülüler bülteni

içindekiler

4 güncel

avrupa birliği tek seçeneğimiz mi?
kendi geleceğini arayan avrupa birliği'nde müzmin
aday türkiye'nin durumu

16

bir çalışma grubu
ab çalışma grubu yeni dönem çalışmalarına başladı

17

çalışma gruplarımızdan
çalışma grupları aylık raporu: ekim 2004

20

bilişim komisyonu
gezgin yaşamlar ve sanal gezginler
openbsd projesi: özgür, işlevsel ve güvenli

22

çevre ve kent
ankara'nın başkent oluşunun yıldönümünü kutladık

24

vişnelikte bu ay
etkinlik izlencesi

26

hocam inecek var
cumalıkızık

29

şehirkestü
o bir yenik serçeydi sıkılınca ağlamaya çıkardı..

32

odtü'de doğa
çekirgeler

34

kültür-sanat
adalardan rengarenk şemsiyeler yükselir

36

odtü'den bir köşe
odtü u3 binasında bir heykel var

37

kim çalışma grubu
bizim bölüm buluşuyor

38

dernekten
derneğimiz birim yöneticileri, kalite konferansına katıldı
kuzey kaliforniya temsilciği'nden bir fidana can suyu
çalışanlar, 11 ekim gecesi doyasıya eğlendi
ayın çalışanı

40

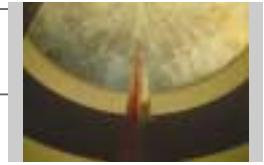
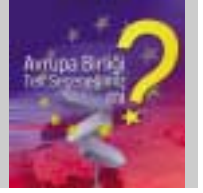
etkinlik
hattuşa gezisi
mutfakta neler oluyor?
tavla turnuvası heyecanı
ankara gecesi
duru gence orkestrası ile yine büyüledi!

46

kitaplar arasında
murathan mungan: çador

47

mezun@net
üçboyut ve dizüstü

ÖZÜR ÖZÜR

odtülüler bülteni'nin 134. sayısının kapağında yer alan Türkiye haritası, yanlış bilgiler içermekte olup tasarım Yayın Kurulu tarafından reddedilmesine rağmen ajans hatasından kaynaklanan nedenlerle basılmıştır. Bu hata nedeniyle ajans değişikliğine gidilmiş, önümüzdeki süreç içinde bu türden bir hatanın tekrar etmemesi yönünde önlem alınmıştır.

Bu konuda duyarlılık gösteren üyelerimize teşekkür ederiz.

Burs Fonu Burs Fonu katkılarınızı bekliyor!

Maddi olanaksızlıklar nedeniyle eğitimi sürdürmeyecek konuma gelen yüzlerce ODTÜ öğrencisi olduğunu biliyor muydunuz?

Bugün bir fidan, yarın Türkiye'nin aydınlık geleceğini kucaklayan bir orman...

Bir fidana can suyu da siz verin!

burs@odtumd.org.tr

Burs ve Yardımlar Fonu
T.İş Bankası,
ODTÜ Şb.
4229/0422059

Garanti Bankası Maltepe Şb.
6299535-2

bizden size size

Sevgili ODTÜ'lüler,

"Hak verilmez, alınır" sözleriyle başlamak istiyoruz içinde bulunduğumuz yoğun gündemi irdelemeye. Toplum olarak büründüğümüz sessizlik, hep başkalarından birşeyler yapmalarını beklemek, hep bir lider arayışı, bulunduğumuz konumdan sürekli yakınmak ancak bu sorunların kaynağına inmek, sorunları çözmek için adım atmamak... Ve belki de en vahimi, tüm bunları toplumsal davranış biçimi olarak kanıksamak, bellemek, tersini düşünememek... 81 yıl önce bağımsızlık andıyla ayaklanan, yedi düvele karşı bir ülkeyi yoktan var edenlerin bu halk, bu ulus olduğuna inanmak kimi zaman zor geliyor.

Bültenimizin bu sayısında kapak konumuz, toplumun her kesiminde yankı bulan, ülkemizin AB üyesi kabul edilmesine yönelik girişimler. Ülkemizde bu süreç içinde yaşananları, belki de küçük bir dağ köyüne gelecek devlet erkanının ziyaretinden önce yapılacak hummalı hazırlıklara benzetmek mümkün. Süpürülen sokaklar, kireç badana ile bembeyaza boyanan evler, onarılan çitler, çocuklara ezberletilen şiirler, şarkılar... Çocukların şarkı söylemesi, sokakların süpürülmesi, duvarların temizlenmesi için köye devlet erkanından bir konuğun gelmesi neden şarttır diye soruyor insan.

Acaba AB'nin kapısını aralama süreci içinde biz de, peşpeşe çıkardığımız yasalar, yönetmeliklerde, hazırladığımız insan hakları raporlarında, gümrük mevzuatında, ekonomik kararlarda yaptıklarımızın ne kadarını AB istiyor diye yapıyoruz? Bunların ne kadarı zaten olması gereken, ancak bugüne dek bizi zorlayan kimse olmadığı için ele almayı ihmal ettiğimiz, hatta ele almamakta direndiğimiz konular? Olması gereken, özgür ve bağımsız bir ülkenin yurttaşları için doğal olan pek çok hakkın verilmesi için neden bizler, Türkiye Cumhuriyeti'nin yurttaşları olarak, AB talimatlarından medet umar hale geldik? 81 yıl önce onu yoketmek isteyen, kalelerini zapteden, tersanelerine giren, ekonomik alanda atmak istediği her adımda onu kısıvrak bağlayan, nefes almasına dahi izin vermeyen bir güce karşı bağımsızlık ve onur mücadelesi veren bu ulus, şimdi neden attığı her adımı bir başkasının talimatıyla atıyor? Tabu olan bazı konuların konuşulmasına izin vermekle övünüyor şimdi siyasetçiler. Özgür bir ülkede herkesin istediği konuda konuşabilmesi, doğal olanı değil midir? AB'ye uyumu mu beklemek gerekir bu konuda adım atmak için?

Ülke olarak bir girdabın içindeyiz. Özgürlük ve bağımsızlık için bir başkasından medet ummak, uzatılan yardım elinin ardında yer alan farklı beklentileri gözden kaçırma tehlikesini getirir. Bu girdaptan kurtulmanın tek yolu, özgür ve bağımsız bir ülkenin gururlu yurttaşları olarak sahibi olmamız gereken hak ve özgürlükleri önümüze koşul sürülmesini beklemeden almak için mücadele vermektir.

Hak verilmez, alınır!

Saygılarımızla,
Yönetim Kurulu

Avrupa Birliği Tek Seçeneğimiz mi?

6 üyeli Kömür ve
Çelik Topluluđu'ndan
25 üyeli
Avrupa Birliği'ne

"Birleşik Avrupa" düşüncesinin temelleri 150 yıl kadar geriye gitmekteyse de Avrupa Birliği'nin somut bir proje olarak Avrupa devletlerinin gündemine girmesi 2. Dünya Savaşı sonrasında rastlar. Savaş sonrasında derin acılarının yaşandığı dönemde Avrupa coğrafyasında gerçekleştirilebilecek bir birlik hiç kuşkusuz ekonomik temelli bir birliklik olabilir. Ekonomik birliklik yolunda Avrupa'da atılan ilk somut adım 1952 yılında Avrupa Kömür ve Çelik Topluluđu'nun kurulması oldu. Bu oluşumu Avrupa Atom Enerjisi Topluluđu izledi.

1957'de Roma Anlaşması ile Avrupa Ekonomik Topluluđu (AET) kuruldu. Topluluğun kurucusu 6 Avrupa ülkesi şunlardı: Batı Almanya, Fransa, Belçika, Hollanda, İtalya ve Lüksemburg. Aynı ülkeler 1952 tarihli Avrupa Kömür ve Çelik Topluluđu'nun da kurucusuydu.

1969 Lahey zirvesinde topluluğa katılma talebinde bulunan İngiltere, İrlanda, Norveç ve Danimarka'ya ilişkin müzakerelerin başlatılması kararı alındı.

1972 yılında İngiltere, Danimarka ve İrlanda tam üye olarak topluluğa girdi. (Norveç'in katılım anlaşması, Norveç halkının katılımıyla yapılan referandumda reddedildi.) Böylelikle ilk genişleme süreci sona ermiş, 6 kurucu üye ile yola çıkan topluluk 9 üyeye ulaşmıştı.

Yunanistan, 1976 yılındaki tam üyelik başvurusu sonrasında 1981'te topluluğa katıldı. Yine 70'li yıllarda tam üyelik başvurusu yapan Portekiz ve İspanya'nın da

1985'te topluluğa katılımıyla birlikte üye sayısı 12'ye yükseldi ve ikinci genişleme süreci tamamlanmış oldu. Bu 12 üye ülke daha sonra Avrupa Birliği'nin bayrağındaki "12 yıldız"a dönüşecektir.

Katılan her bir ülkeyle birlikte topluluk, üye devletler arasındaki güç ve yetki dağılımlarını, temel politikaları gözden geçirmek zorunda kaldı. Bu gözden geçirmelere koşul olarak örneğin ikinci genişleme süreci, topluluğun anayasal yapısının değiştirilmesi görüşünü gündeme getirdi. İspanya ve Portekiz'in katılımı ile birlikte Avrupa Tek Pazarı üzerinde anlaşıldı. 1992 sonuna dek mal, hizmet ve sermayenin serbest dolaşımı hedeflendi.

Avrupa Topluluđu'na üye 12 devlet tarafından 1992'de imzalanan Maastricht Anlaşması, topluluğa kapsamlı değişiklikler getirdi; Avrupa Topluluđu üzerinde ve onu da kapsayan Avrupa Birliği bu anlaşmayla biçimlendirildi. Anlaşmanın getirdiği yeni boyutla birlikte 1995 yılında İsveç, Finlandiya ve Avusturya da topluluğa katıldı. Bu genişlemeyle birlikte üye ülke sayısı 15'e ulaştı; böylelikle üçüncü genişleme süreci de tamamlanmış oldu.

"Soğuk savaş"ın sona ermesi, beraberinde topluluğun stratejilerini yeniden gözden geçirmesini ve yeni strateji arayışlarına girmesini gündeme getirdi. 2. Dünya Savaşı'nın tüm Avrupa'yı yerle bir

ettiği dönemde Avrupa devletleri arasında askeri ya da siyasal birliktelikler düşünülemezdi ama soğuk savaş sonrasında artık Avrupa Birleşik Devletleri de dahil her şey söz konusu olabilirdi. ("Avrupa Birleşik Devletleri" deyimini ilk kez 1848'de Victor Hugo kullanır.)

Yeni stratejik arayışlarla birlikte Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri de topluluk gündemine girdi. Avrupa Birliği, 1989 yılında Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine destek amaçlı bir mali çerçeve programı hazırladı. Siyasal dönüşüm yaşayan bu ülkelere pazar ekonomisine geçişleri sürecinde verilecek kredilerin sağlanması için Avrupa İmar ve Kalkınma Bankası kuruldu.

1989-91 yılları arasında Polonya, Çekoslovakya, Bulgaristan, Romanya ve Macaristan ile ticaret ve işbirliği anlaşmaları yapıldı. Ticaret ve işbirliği anlaşmalarının yetersiz kalması üzerine 1990 yılındaki Dublin Zirvesi'nin ardından Ortaklık Anlaşmaları gündeme geldi. 1991-95 yılları arasında 10 Avrupa ülkesi ile Ortaklık Anlaşması imzalandı. Bu anlaşmalar, Avrupa Birliği üyeliği sürecinde taraflar arasında "yasal zemin" oluşturdu.

Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine adaylık perspektifinin verilmesi ise Kopenhag Zirvesi ile gündeme geldi. 1993 tarihli Kopenhag Zirvesi'nin konuya ilişkin kararı şöyleydi: "AB üyesi olmak isteyen Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, AB üyesi olacaklardır. Katılım, ülkenin ekonomik ve siyasi koşulları yerine getirerek üyelik sorumluluklarını karşılayabildiği an gerçekleşebilecektir."

Avrupa Birliği'nin Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini içeren genişleme politikası kapsamında Avrupa Komisyonu bir rapor yayımladı. "Gündem 2000" başlıklı ve 1997 tarihli bu rapor, aday ülkelerle ilişkiler, bu ilişkilerin nasıl ve ne şekilde geliştirileceği ve genişlemenin etkileri ile ilgili ayrıntıları içeriyordu. Raporun yayınlandığı dönemde görüş bildiren Komisyon, hiçbir aday ülkenin bu kriterleri tam olarak yerine getiremediğini vurguladı. Polonya, Slovenya, Çek Cumhuriyeti, Estonya ve Macaristan'ı orta vadede bu kriterlere ulaşabilecek beş ülke olarak belirledi. Diğer

aday ülkeler konusunda ise katılım müzakerelerinin başlatılmasına ilişkin olarak olumsuz görüş belirtti.

1997 Lüksemburg Zirvesi'nde aday ülkeler müzakerelere hazır olup olmadıklarına göre birinci ve ikinci dalga ülkeler olarak sınıflandırıldı. Müzakerelere hazır olan ülkeler ilk dalgayı, diğerleri ise ikinci dalgayı oluşturdu. Komisyon ilk dalga ülkelerle tam üyelik müzakerelerine 1998'de başlanmasını önerdi. Ancak zirvede 10 Orta ve Doğu Avrupa ülkesinin yanı sıra Kıbrıs'ın AB üyeliği de teyit edildi. Ekim 1996'daki iktidar değişikliği nedeniyle üyelik başvurusunu geri çeken Malta, Zirve'de ele alınmadı.

1 Mayıs 2004 tarihinde topluluk Orta ve Doğu Avrupa ülkelerine yönelik genişleme sürecini tamamlayarak 15 olan üye sayısını 25'e çıkardı.

Avrupa Birliği çevrelerinde bundan sonraki genişleme süreci şöyle ifade edilmektedir: "Romanya, Bulgaristan, Hırvatistan ve belki Türkiye"

Bu son genişleme süreci sonunda ortaya çıkacak tabloyu kimileri "Atlantikten Urallara Avrupa", kimileri "Avrupa Evi", kimileri de "Avrupa Birleşik Devletleri" olarak nitelendirmektedir.

Kimilerine göre ise Türkiye'yi de içine alarak genişleyip Orta Doğu coğrafyasına komşu olan bir Avrupa Birliği'ni "Büyük Ortadoğu Projesi" ile ilişkilendirmek gerekecektir.

Her nasıl yorumlanırsa yorumlansın tüm genişleme süreçleriyle birlikte Avrupa Birliği, hiyerarşik düzeni temsilen, tepesi dar, tabanı olabildiğince geniş bir pramid örneğidir. Pramidin tepesinde "3 üyeli çekirdek AB" (Trilateralist Nuclear Family) olarak adlandırılan Almanya, Fransa ve İngiltere yer almaktadır. Piramidin ortasında, çekirdek AB'yi çevreleyen 12 üyeli 1. çevre (1. periphery) ülkeleri (Kuzey ve Güney Avrupa ülkeleri) yer almaktadır. Pramidin tabanında ise 10 üyeli 2. çevre (2. periphery) ülkeleri (Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri ile Kıbrıs Rum Kesimi ve Malta) ile 3. çevre (3. periphery) ülkeleri olarak adlandırılan ülkeler (Romanya, Bulgaristan, Hırvatistan ve belki Türkiye) yer almaktadır.

"AB Pramidini"nin değerlendirmesini sonraki paragraflara bırakıp bu aşamada başlangıçtan bugüne Türkiye'nin Avrupa Birliği ile ilişkilerini kısaca "anımsamakta" yarar var.

Avrupa Birliği sürecinde Türkiye'nin "ağır"landığı "bekleme odaları"

Türkiye, 1963 Ankara Anlaşması ve Katma Protokol ile "tam üyelik" ve "hazırlık ve geçiş" olarak adlandırılan süreçleri başlattı. Tam üyelik başvurusu, 1963'ten tam 24 yıl sonra 1987'de yapılabildi. (Bilgi için: Aynı süreçte Avusturya 1989'da, Malta ve Kıbrıs Rum Kesimi 1990'da, İsveç 1991'de, Finlandiya 1992'de, Norveç 1993'te, Macaristan ve Polonya 1994'te tam üyelik başvurusunda bulundu. Bu ülkelerin tümü (Norveç hariç. Norveç, halkoylamasında ikinci kez AB üyeliğini reddetti.) bugün Avrupa Birliği üyesidir. Avrupa coğrafyası içerisinde olup da Avrupa Birliği ile üyelik ilişkisi kurmayan İsviçre'yi ise ayrıca değerlendirmek gerekir.)

1987'deki tam üyelik başvurusunun üzerinden tam 12 yıl geçtikten sonra 1999 yılı Aralık ayında Türkiye, Avrupa Birliği'ne "aday ülke" olarak kabul edildi.

12 yıl boyunca "tam üyelik başvurusu yapmış ülke" statüsünde bekleme odasında tutulan Türkiye, 1999 Aralık ayından 2004 yılı Aralık ayına kadar bu kez de "aday ülke" statüsü ile 5 yıl boyunca bir başka bekleme odasında bekletilmiştir. En iyimser olasılıkla Aralık 2004'te müzakere tarihi verilse bile bu kez de "müzakere odası" olarak adlandırılan bir başka "bekleme odası"nda bekletilecektir. Bu süreçteki bekleme süresinin "ucu açık" olup, en iyimser tahminlerle bu sürenin en az 10-15 hatta 20 yıl olacağı ileri sürülmektedir. Ayrıca, hızla değişen dünyada 15-20 yıl sonra Avrupa Birliği'nin varlığını sürdürüp sürdürmeyeceği de ayrı bir merak konusudur.

Verhaugen'in fıkrası:

Türkiye'nin tam üyelik yolunda "müzakere odası"nda ne kadar süreyle bekletileceği konusuna AB'nin genişlemeden sorumlu üyesi Verhaugen "hoş" bir fıkrayla "açıklık" getirip o sırada kendisini dinleyenleri epeyce güldürmüştü. Verhaugen'in fıkrası şöyle:

Avrupa Birliği dışişleri bakanlarının bir araya geldiği toplantıda Verhaugen, genişleme ile ilgili olarak bakanlara bir öneri sunar: "Sayın bakanlar, son aday ülkeler olan Romanya, Bulgaristan ve Türkiye dışişleri bakanlarına birer soru yöneltelim ve soruların yanıtlarını bilen bakanların ülkelerini gelecek yıl AB'ye alalım, ne dersiniz?" Öneri kabul edilir ve Verhaugen ilk sorusunu Romanya'nın Dışişleri Bakanı'na yöneltir: Sayın Bakan, Amerikalılar ilk atom bombasını kaç yılında kullandı, lütfen söyler misiniz? Bakan yanıt: "1945 yılında". Romanya alkışlarla birliğe kabul edilir. İkinci soru Bulgaristan'ın Dışişleri Bakanı'na yöneltilir: "Sayın Bakan ilk atom bombası nereye atıldı, lütfen söyler misiniz? Bakan yanıt: "Hiroşima'ya atıldı". Bulgaristan alkışlarla birliğe kabul edilir. Üçüncü soru Türkiye'nin Dışişleri Bakanı'na yöneltilir: "Siz de lütfen Hiroşima'da kaç kişinin öldüğünü ve ölenlerin isimlerini alfabetik sıraya göre söyler misiniz?"

Avrupa Birliği'ne "içerden" bakabilmek:

Türkiye'den bakıldığında Avrupa Birliği "40 yıllık rüyamız"dır, "milli dava"ımızdır, "Ulusal Politikamız"dır, "çocuklarımızın geleceği"dir, "biricik kurtuluş umudumuz"dur, daha önce kazara kaçırmış olsak bile bu kez asla kaçırmamamız gereken bir "tren"dir... (Taylan Koç'un "Küreselleşme ve Türkiye Basınında Avrupa Birliğine Adaylık Süreci" adlı kitabında Türkiye'den bakıldığında AB'nin nasıl görüldüğü üzerine pek çok basın özeti okunabilir.)

Acaba öyle midir? Bu soruya yanıt bulabilmek için yukarıda çizdiğim "Avrupa Pramidi"ne biraz yakından bakmak gerek. Bu pramide baktığımızda topluluğun "patron"u Almanya, Fransa ve İngiltere üçlüsüdür. Bu üçlü "demokratik Avrupa" içerisinde adeta "oligarşik bir güç" olarak kendini göstermektedir. Her fırsata "söz, yetki ve güç bizdedir"

dayatmacılığı ile hareket etmektedir. Pramidin tabanında yer alan Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri, Balkan ülkeleri ve diğerleri (Türkiye dahil) deyim yerindeyse zengin Avrupa'nın "arka bahçesi"dir; bir anlamda "feodal Avrupa"dır. Çarpıcı bir örnek vermek gerekirse, İngiltere'de bugün artık döküm fabrikası kurmak söz konusu olamaz ama bu döküm fabrikası Türkiye'de (ya da Polonya'da, Romanya'da, Bulgaristan da vb.) kurulursa, açılışa Başbakan ve ilgili bakanlar katılır, kırmızı kurdellalar kesilir. "Zengin Avrupa" ile "arka bahçe"nin sosyo-ekonomik yapısı, nüfus karakteristikleri, bilgi ve teknolojik altyapısı, enerji ve hammadde kaynakları arasında Ural-Altay dağları kadar aşılmaz farklılıklar vardır. Kuzey'deki "zengin Avrupa"nın ve "arka bahçe"nin kendilerine göre sorunları vardır. Üyesi olmak için "seferber olduğumuz", adeta "can attığımız" bu birliği dışardan üstünkörü değil güçlü ve zayıf yanlarıyla "içerden" tanımamız gerekmez mi?

"Zengin Avrupa"ya içerden bakış

Almanya:

"Büyük başın büyük derdi olur" sözü sanki Almanya için söylenmiş. Almanya bugün Avrupa Birliği içerisindeki en büyük ekonomik, siyasi ve mali güç konumunda. Doğu Almanya ile birleşmenin getirdiği "sancılar" bilinmekte. Almanya şu an yaşlı nüfus, işsizlik, yabancılara karşı ayrımcılık ve neo-nazi hareketlerinde gözle görülür artış, siyasal çelişkiler, sermaye kaybı gibi yalnız kendi bünyesini değil tüm Avrupa Birliği'ni etkileyen çok ciddi sorunlarla baş etmekte. Businessweek 17 Şubat 2003 tarihli sayısındaki kapağında Alman başbakanı Gerhard Schröder'in fotoğrafının yanında "Almanya'nın Düşüşü" başlığını kullanmış. The Economist ise 2004 Dünya Raporu'nda Almanya'yı "Avrupa'nın Hasta Adamı" olarak nitelendirmiş. (Ersal Yavi- Necla Yazıcıoğlu Yavi'nin "Batı Medyası ve Kaynaklarına Göre Avrupa Birliğinin Önlenemeyen Düşüşü" adlı kitabında Avrupa'dan bakıldığında AB'nin nasıl görüldüğü üzerine pek çok basın özeti okunabilir.)

Alman sermayesi bugün uluslar arası rekabet koşulları gereği yatırımlarını "çevre ülkelere" ("arka bahçe"ye) kaydırmaktadır. Almanya'da işsizlik bugün %11 seviyelerine ulaşmıştır. Bu oran eski Doğu Almanya bölgesinde %25'lere ulaşmaktadır. Büyüme hızı yavaşlamış, Almanya yıllar sonra ekonomik durgunluk

ile yüzyüze kalmış (iç talebi canlandırmak için market vitrinlerinde %50'lere, %70'lere varan indirim etiketleri gazete sayfalarına yansımaktadır.) Euro'ya geçiş sonrasında artan memnuniyetsizlikler "Alman Markı"na özlemi artırmış, ülkede "sosyal devlet" iyice zayıflamıştır. (1917'de Rusya'da devrim olduğunda Almanya, devrimin kapılarına dayanmasını önlemek için çareyi "sosyal devlet"i güçlendirip, çalışanların refah seviyesini yükseltmede bulmuştu. "Her işçinin bir volkswagen'ı olursa devrim olmaz" sözü o günlerde revaçtaydı; oysa bugün General Motors'a bağlı dev otomobil şirketi Opel'in 12 bin işçi çıkarma kararı üzerine Alman işçileri fabrikalarda direnişler.) Almanya'da sendikaların birinci gündem maddesini grev ve direnişler oluşturmaktadır. Sosyal sigorta sistemi, giderek artan yaşlı nüfusun gereksinimlerini eskisi gibi "rahatlıkla" karşılayamamaktadır. Sosyal güvenlik finansmanı, yaşlı nüfus ve emeklilik yalnızca Almanya'nın değil tüm Avrupa'nın sorunudur aslında. Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini kapsayan son genişleme öncesinde yapılan öngörülere göre 2025 yılında Avrupa nüfusunun yaklaşık 1/3'ü emeklilerden oluşacaktır. Öğrenciler ve öğretim üyeleri üniversitelerdeki eğitimden memnun değildir; ilginç protestolarla bu memnuniyetsizliklerini her fırsatta sergilemektedirler. Zengin Avrupa'nın diğer büyükleriyle (Fransa ve İngiltere) girilen siyasal polemikler, yayılmacılık, yeni nüfuz alanları oluşturma ve güç gösterileri birlik içerisinde zaman zaman ciddi sorunlara yol açmaktadır.

Zengin Avrupa içerisinde Almanya ile ilgili bu uzun paragrafın nedeni diğer Avrupa ülkelerine göre Almanya'nın Türkiye'de daha fazla "bilinmesidir." 70'li yıllarda başlayan Almanya'ya işgücü göçü bugün artık orada önemli bir yerleşik Türk nüfusunun yaşıyor olması sonucunu doğurmuştur. Almanya'da yaşayanlar orada olup bitenleri yaşayarak kavıyorlar, ama Türkiye'den bakınca Almanya bir refah ülkesi, bolluklar ülkesi, fırsatlar ülkesi... olarak değerlendirilmektedir.

Fransa:

"Büyük başın büyük derdi olur" sözü nasıl Almanya için biçilmiş kaftansa, "her yükselişin bir de düşüşü vardır" sözü de Fransa için biçilmiş kaftandır. Fransa hiç kuşkusuz de Gaulle'ün zamanındaki Fransa değil. Businessweek, "Almanya'nın Düşüşü" deyimini kullanmıştı; Fransa'da ekonomi tarihçisi Nicolas

Baverez de kitabına "Düşen Fransa" başlığını uygun bulmuş. Fransa'da da sorunlar Almanya ile benzer. Ürettiğinden fazlasını tüketme, çalışanların memnuniyetsizliği, yaklaşan grev dalgası, Korsika sorunu, ülkedeki yabancılar sorunu ciddi sorunlar olarak ülke ve dünya gündeminde. Kapanan şirketler, ücret yerine izne ayırma gibi sonuçların yanında ekonomideki kötüye gidişin bir diğer önemli göstergesi de yaklaşık 2 milyon Fransızın çalışmak için ülke dışına gitmesi, Kanada'nın Quebec bölgesinin Fransa'dan her yıl 50 bin dolayında göçmen almasıdır. Fransa'da işsizlik %10'u bulmaktadır. Tabii bu tablo Fransa'ya Türkiye'den bakıldığında görülemiyor. Türkiye'den bakıldığında Fransa sınırlanacak bir liman...Irak'ın işgali sırasında ABD'nin savaş politikalarına karşı Avrupa'da barış cephesi kurma girişimlerinin Fransa-ABD, Fransa-AB ve ABD-AB ilişkileri açısından sonuçlarını zaman gösterecek.

İngiltere:

İngiltere Avrupa Birliği üyesidir ama Avrupa'ya biraz uzaktır. Her ne kadar Manş denizinin altındaki tünelle İngiltere ile Fransa birbirine bağlanmışsa da ekonomik, siyasal ve sosyal yönden İngiltere'nin Avrupa'ya bağlanması biraz zor görünüyor. Örneğin Avrupa Para Birliği'ne girip Sterlin yerine Euro'yu kullanmıyor İngiltere. İngiltere'nin Irak'ın işgali sırasında Avrupa'dan çok ABD'ye yakın durması, işgale fiilen katılması hem Avrupa'da hem de İngiltere kamuoyunda Başbakan Blair'i hiç kuşkusuz zor durumda bıraktı. Almanya ve Fransa'da olduğu gibi İngiltere'de de işsizlik ciddi bir sorundur. 1999 rakamlarına göre ülkede genç işsizlerin oranı %10 dolayındadır. Yoksulluk ve ücret eşitsizliği işsizlikle birleşince ciddi bir sosyal soruna dönüşmesi kaçınılmazdır. Bugün artık İngiltere "refah ülkesi" olmanın uzağında, "işsizler ülkesi" olarak tanımlanmaktadır. Her 5 ailenin birinde hiç kimsenin işi yoktur. İngilizler önceleri çalışmak için Almanya'ya gidiyorlarmış; Almanya'da da işsizlik sorunu olduğundan artık Amerika ve Uzakdoğu'ya gider olmuşlar. İngiliz eğitim sisteminin giderek bozulması, eğitimde niteliğin önemli ölçüde gerileyişi ülke içerisinde tartışılan bir diğer önemli sorundur. Avrupa Birliği'nin en zengin üyelerinden İngiltere'de devlet okullarında öğretmen maaşı ve araç-gereç için velilerden her ay 35 Sterlin alınıyor. Tüm bunların uzağında İngiltere'ye Türkiye'den bakıldığında İngiltere hâlâ "üzerine güneş batmayan bir imparatorluk"tur...

Kuzey ve Güney Avrupa'nın zenginleri:

Avrupa Birliği'ne üye 12 Kuzey ve Güney Avrupa ülkesi, Almanya, Fransa ve İngiltere'den oluşan çekirdeğin çevresinde kümelenen 1. çevre ülkeleri olarak bilinir. Bu ülkeler, pratikte, birlik içerisindeki 3 çekirdek üye kadar söz, yetki ve karar sahibi olmasalar da Avrupa'nın yerleşik zenginlerindedir. Bu ülkeleri birlik içerisinde "eşitler arasında daha az eşit ülkeler" olarak nitelemek pek yanlış olmaz. Söylemeye bile gerek yok aslında: Almanya, Fransa ve İngiltere'de yaşanan ekonomik temelli sorunlar bu ülkelerde de yaşanmaktadır. Örneğin Fransa için "Korsika Sorunu", İngiltere için "İRA", Almanya için "neo Nazi hareketi" neyse, İspanya için "Bask Sorunu", İtalya için "Kızıl Tugaylar" aşığı yukarı aynı şeyi ifade etmektedir. Ayrıca, Avrupa'da (örneğin Fransa ve Avusturya'da) neo-faşist partilerin aldıkları oy oranları öncelikle Avrupa'daki "göçmenler" olmak üzere aslında tüm Avrupalılar için ciddi bir endişe kaynağıdır. Avrupa Birliği'ni sarsan ırkçılık, yabancılara karşı şiddet ve ayrımcılık, terör gibi sorunlar bugün artık "AB ve terör" başlığıyla tüm Avrupa başkentlerinin neredeyse vazgeçilmez gündem maddeleri arasındadır.

Zengin Avrupa'nın "arka bahçesi": Orta ve Doğu Avrupa ülkeleri

Birliğe 1 Mayıs 2004 tarihinde katılan 10 Orta ve Doğu Avrupa ülkesi Avrupa'nın "geniş tabanı"ni oluşturmaktadır. Pramidin tabanı ne kadar geniş ve "sağlam" olursa pramidin tepesindekileri taşıma kapasite ve yeteneği o ölçüde "tatminkar" olacaktır. "Zengin Avrupa" ucuz işgücü, fason üretim üsleri kurma, hammadde, çevre, tarım politikaları vb. bakımlardan Orta ve Doğu Avrupa ülkelerini kendilerinin birer arka bahçesi olarak görmektedir. Bu durum zincirleme bir reaksiyonla Orta ve Doğu Avrupa ülkelerinin de "ötekileri" kendilerinin arka bahçesi yapma girişimleriyle sürüp gidecektir. "Her yoksul arka bahçenin daha yoksul bir arka bahçesi vardır." Böylesine pragmatik bir gerekçeye karşın bu son genişleme Avrupa Birliği içerisinde epeyce tartışılmıştır. Bu büyümenin "kontROLSÜZ bir büyüme" olduğu, ileride ciddi sorunlar doğuracağı pek çok platformda ifade edilmişti. Bu 10 üyenin katılımıyla birlikte 376 milyon olan Avrupa Birliği nüfusu 451 milyona çıkmış, buna karşılık 23.550 dolar olan kişi başına milli gelir 21.410 dolara gerilemiştir. Ayrıca, genişleme öncesinde 30 milyonluk işsizler ordusu ve

70 milyonluk yoksullar ordusu bu genişlemeyle birlikte sırasıyla 55 ve 120 milyona çıkmıştır. Bu genişlemeye bağlı olarak işgücü göçü, ortak tarım politikasının finansmanı, sosyal güvenlik finansmanı gibi ciddi sorunların nasıl aşılacağı "Avrupa kamuoyu"nun önemli ve "daimi" gündem maddeleri arasında yer alıyor. (Şu anda 10 Orta ve Doğu Avrupa ülkesi geniş ve sağlam bir Avrupa Birliği tabanı için yeterli bulunmaktadır. 2007 yılında bu tabana bir-kaç takviye (Romanya, Bulgaristan ve Hırvatistan) yapılması öngörülmektedir. Türkiye ise -belki de özel bir "statü" kapsamında- her zaman olduğu gibi "doğu" ile "batı" arasında "köprü" görevini üstlenmeye daha uzun yıllar devam edecektir.)

Özetle, Avrupa'ya içerden bakıldığında birliğin temel sorunları satırbaşlarıyla şunlardır:

1. "Sosyal Avrupa" imajının artık sürdürülebilir olmaktan çıkması. (İşsizlik oranlarındaki artış, yaşlı nüfus, emeklilik finansmanı, eğitimdeki nitelik kaybı vb.) Avrupa Birliği'nin "işsizlik" ile "emek sömürüsü" arasındaki sosyo-politik çelişkisi, bir "çıkılmaz" olarak birliğin geleceğini tehdit etmektedir.
2. Ortak Tarım Politikası'nı uygulamadaki finansman güçlükleri.
3. Söz, yetki ve karar alma süreçlerinde yaşanan anti-demokratik girişimler. (Avrupa Anayasası tartışmaları)
4. Ortak para birimine yönelik itirazlar. (Norveç halkı referandumda Euro'ya geçişi kabul etmedi, İngiltere kendi para biriminden memnun görünüyor, İsviçre bu tartışmaların dışında, hiç oralı değil vb.)
5. Üretim ve pazar sorunu had safhadır. (Avrupa ekonomisindeki durgunluk açıktır. Avrupa sermayesi ve yatırımcılar düşük maliyetli üretim yapabilecekleri, daha az vergi alan, daha düşük maliyetle işgücü ve enerji sağlayan yerlere kaymaktadır. Bu "kaçış"ın sonucu olarak da Time dergisinin 19 Ocak 2004 tarihli haberine göre tam 400 bin bilim adamı Avrupa Birliği'ni terk etmiştir.)
6. Bizim, "oralarda kat'iyen olmaz" sandığımız yolsuzluk Avrupa'da o boyutlara ulaşmıştır ki barış içinde yaşayan Avrupa neredeyse birlik çapında "yolsuzlukla savaş" ilan edecektir!

Avrupa Birliği tek seçeneğimiz mi?

Türkiye'den bakıldığında Avrupa bolluk ve refahın

yaşandığı, insan hak ve özgürlüklerin alabildiğine geniş olduğu, eskiden İstanbul için söylendiği gibi "taşı toprağı altın" bir "fırsatlar diyarıdır". "Medenidir", "moderndir", ulaşmayı ve hatta geçmeyi hedeflediğimiz "çağdaş uygarlık seviyesi"nin ta kendisidir. "40 yıllık rüyamız"dır, "milli dava"ımızdır, "Ulusal Politikamız"dır, "çocuklarımızın geleceği"dir, "biricik kurtuluş umudumuz"dur, daha önce kazara kaçırmış olsak bile bu kez asla kaçırmamız gereken bir "tren"dir...Avrupa Birliği'ne salt Türkiye'den bakmayıp birliğin kendi bünyesindeki çelişkileri de göz önüne baktığımızda "Avrupa Birliği tek seçeneğimiz mi?" sorusu bugün değilse bile yarın kaçınılmaz olarak gündemimize girecek bir sorudur.

Önce "Avrupa Birliği tek seçeneğimizdir" tezinden yola çıkılarak yapılanları kısaca anımsayalım:

1. "İktidarıyla ve muhalefetiyle, sivil toplum kuruluşlarımızla el ele AB hedefine kilitlenmek" söylemi tüm toplumu etkisi altına almaktadır. Bu ağır toplum psikolojisi ortamında bu söyleme karşı çıkmak ve hatırı sayılır platformlarda sesini duyurmak neredeyse imkânsız hale gelmektedir ("Toplum mühendisliği" dedikleri bu olsa gerek!). Anımsanacak olursa 1995'te Gümrük Birliği anlaşması sırasında da benzer bir kamuoyu oluşturulmuş, o zaman da eleştirel bakış açıları türlü-çeşitli yaygıncılarla bastırılmıştı. "Henüz üyesi olmadığımız bir birlikle neden Gümrük Birliği'ne gidiyoruz?", "Gümrük Birliği, daha önce Lozan'da reddettiğimiz kapütülasyonların yeniden ihya edilmesi değil midir?" şeklindeki haklı itirazlar o günlerde ne yazık ki davul-zurna eşliğinde boğulmuştu. Gümrük Birliği'nin o günden bugüne ülkemize faturasını artık hepimiz biliyoruz. Zaman içerisinde "tam bağımsızlık'tan önce "karşılıklı bağımlılık"a, oradan da durmaksızın "tam bağımlılık"a öyle bir savruluşla savrulduk ki bugün artık bağımsız dış politika izleme refleksimizi neredeyse tümüyle yitirmiş görünüyoruz

2. AB üyeliğini "milli dava" ilan edip, tüm toplumu bu dava etrafında "uygun adım marş" düzeninde yürütme gayretleri bize özgü demokrasinin traji-komik örneklerinden birisidir. "Milli Dava" ve "Ulusal Politika" söyleminin dışına çıktığınızda ağızınızla kuş tutsanız, olup bitenler karşısında en sağlam eleştirel bakış açılarını geliştirdiyseniz nafile; "marjinal"leşirsiniz. Milli menfaatlerimiz, birlik ve beraberliğimiz sizin dikkate alınmanızı derhal engeller. Ayrıca sormak gerekir: Bugüne değin Avrupa Birliği'ne üye olmuş ülkeler

arasında AB'ye girmeyi "milli dava" olarak ilan etmiş, bununla da yetinmeyip bunu "devlet politikası" haline getirmiş, bitmez tükenmez "ev ödevleri"yle kendi kendini bunaltmış bir ülke var mıdır?

3. AB üyeliğini "40 yıllık bir rüyanın gerçekleşmesi" yönünde topluma sunmak ve toplumu ilerde hayal kırıklığına dönüştürecek "büyük beklentiler" içerisine sokmak en hafif deyimle "sorumsuzluktur". Avrupa Birliği içerisindeki darboğazlara, gelecekte birliğin karşılaşılabilecek ciddi sorunlara önceki paragraflarda kısaca değinmiştim. Bu tarz "politik sorumsuzluk" örneklerine 50 yıllık siyasal yaşamımızda o kadar çok tanık olduk ki artık toplum olarak başıbsızlık kazandık denilebilir. Siyaset yapma tarzını ve daha önceden belirlenmiş politikaları zerre kadar sorgulamayıp her seçimde yeni bir iktidar deneyerek doğruyu bulmaya çalışıyoruz.

4. Anımsanacağı üzere daha önce IMF politikaları gereği Meclisimizden "15 günde 15 yasa" geçirmek için seferber olunmuş, milletvekillerimiz bu uğurda gece-gündüz çalışmıştı. Bu "seferberlik ruhu", AB üyeliği yolunda -alelacele- çıkarılan "uyum yasaları"na da damgasını vurdu. Son dönemde Anayasa değişiklikleri dışında, toplam 8 "uyum paketi" çıkarıldı. Bu uyum paketleri içerisinde örneğin sendikal ve sosyal hakları iyileştiren herhangi bir düzenleme bulunmamaktadır. Bu hakları etkileyen tek düzenleme 3. uyum paketinde yer alan serbest bölgelerde grev yasağını kaldıran düzenleme olmuştur. Oysa, sendikal ve sosyal haklara ciddi kısıtlamalar getiren pek çok yasal düzenleme (Sendikalar Yasası, Toplu İş Sözleşmesi, Grev ve Lokavt Yasası, İş Yasası, Kamu Personeli Sendikaları Yasası, Özel Öğretim Kurumları Yasası, Devlet Memurları Yasası, Bazı Kurumların Korunması ve Güvenliklerinin Sağlanması Hakkında Yasa vb.) halen yürürlüktedir ve yasalardaki sendikal ve sosyal haklara getirilen kısıtlamalar canla başla savunulmaktadır. Örneğin Kamu personeline "dernek" işlevinde bir "sendika" hakkı kadar bir hareket alanı yeterli görülmektedir. Ayrıca, ne zaman bir grev olsa Bakanlar Kurulu kararıyla kimi zaman "genel sağlık", çoğu zaman da "milli güvenlik" (bazen de "genel sağlık ve milli güvenlik") gerekçe gösterilerek 2 ay süreyle ertelenmektedir. İlginçtir, Avrupa Birliği'nin de en zayıf noktası sosyal ve sendikal haklar sorunudur. Belki de bu yüzden, her türlü düzenlemede ince eleyip sık dokuyan Avrupa, sendikal ve sosyal haklar konusuna gelince Türkiye'den ciddi bir ilerleme talep etmemektedir; örneğin, "kamu çalışanlarına toplu sözleşme yapma ve grev hakkı tanımasanız bu iş burada biter, müzakerelere başlamam" dememektedir.

Sendikal ve sosyal haklar sorunu Avrupa Birliği'nde giderek büyüdüğü ve birlik içerisindeki çelişkilerden ve ekonomik dengesizliklerden dolayı çözümsüzlüğe doğru gittiği içindir ki bugün artık "sosyal Avrupa" imajı ile desteklenen parlak günlerden epeyce uzaklaşmış görünmektedir.

5. "Avrupa Birliği yolunda hangi adımı atmak gerekiyorsa o adım atılacak" biçiminde kendini gösteren siyasal tavır yer yer "aşırıya kaçmakta", atılan kimi adımlar toplumda şaşkınlıkla karşılanmaktadır. Örneğin, Avrupa Birliği'nin Türkiye ile ilgili son gözden geçirme raporunun yayımı öncesinde, muhalefetle de uzlaşarak Türk Ceza Yasası tasarısını yasalaştırmak üzere tatildeki meclisi apar topar olağanüstü toplantıya çağırıp sonra da "zina maddesi" yüzünden tasarımı komisyona geri çekmek; ardından da Avrupa'dan gelen yoğun baskılar sonucunda Brüksel'den cep telefonu ile meclisi yeniden apar topar toplantıya çağırma "talimatı" vermek, Başbakan'ın deyimleriyle söylesek, hiç de "şık" olmamıştır. Dahası, örneği görülmemiş bir tutarsızlık sergilenmesine karşın, koca koca adamlar, ak saçlı bürokratlar bu saçmalığa bir kılıf uydurmak için epey gayret göstermişlerdir. Daha başka örnekler de vermek mümkün ama özetle Avrupa Birliği yolunda atılan adımlar her zaman tutarlı olmamakta, bazen bu adımlar "bir adım ileri, iki adım geri" düzeninde olabilmektedir.

6. Türkiye Cumhuriyeti'nin çok çetin bir ulusal Kurtuluş Savaşı sonrasında kurulduğunu, hukuki ve siyasi varlığını Lozan Anlaşması'yla tüm dünyaya tescil ettirdiğini söylemeye sanırım gerek yok. Ulus-devlet modelini benimseyen Türkiye Cumhuriyeti, Lozan Anlaşması'nda başta "azınlık" konusu olmak üzere tüm hassasiyetlerini ortaya koymuştur. Şimdi, AB yolunda "ulus-devlet" modelimize ters düşen, Türkiye Cumhuriyeti'nin kuruluş felsefesiyle bağdaşmayan yeni tanımlamalar ve dayatmalar söz konusu olduğunda ("etnik azınlık" temelinde yeni "azınlık" tanımlarının gündeme gelmesi, Avrupa'daki 68 hareketinin önderlerinden Daniel Cohn Bendit'in dediği gibi, "Türkiye, Avrupa Birliği'ne girerse Türkiye'de Kemalizm biter", ya da Graham Fuller'in "Kemalizm yerine "ılımlı islam" önerisi vb.) "ulus-devlet" refleksimiz AB yolunda ilan edilen "milli dava" ve "devlet politikaları"na feda mı edilecek?

7. Türkiye'deki işsizlik, gelir dağılımındaki korkunç dengesizlik, aşırı nüfus herkes tarafından bilinmektedir.

Bu derin çelişkiyi bir dönem Demirel, veciz bir ifadeyle, "İki Türkiye var, birisi Bangladeş seviyesinde yaşıyor, diğeri Hollanda!" şeklinde ifade etmişti. İki Türkiye'nin varlığını doğrulayan bu sosyo-ekonomik çelişki, "müzakere süreci"nde yasalar çıkararak, TL'den YTL'ye geçerek, binbir çeşit istatistiksel cambazlıkla enflasyonu düşürüp kişi başına düşen geliri kâğıt üzerinde artırarak giderilemeyeceğine göre acaba hangi Türkiye AB üyeliğine aday olacaktır? Sınırları Orta Doğu'ya dayanmış bir Avrupa haritasının bugün itibarıyla pek çok Avrupa Birliği üyesi ülkenin gözüne hoş görünmediği bir sır değildir.

Yukarıda satırbaşlarıyla sıralanan olumsuzlukları da göz önüne alarak artık **"Avrupa Birliği tek seçeneğimiz mi?"** sorusuna çeşitli açılımlar getirebiliriz:

1. Türkiye, coğrafi olarak Avrupa ile iç içedir. Sınırlarının bir bölümü coğrafi olarak Avrupa Kıtası içerisinde, büyük bir bölümü de Asya'dadır. Avrupa ile çeşitli bağlamlarda ilişkilerimiz çok eskilere dayanmaktadır; Avrupa ile ilişkilerimizi "soğutmamız" elbette ki söz konusu olamaz. Zaten, Türkiye, şu anda Avrupa'nın pek çok organında (Avrupa Konseyi, Avrupa Parlamentosu, OECD, IMF, Dünya Bankası vb.) resmen yer almaktadır. AB üyesi olsak da olmasak da AB üyesi ülkelerle ve Avrupa Birliği'nin tüzel kişiliğiyle kültürel, siyasi ve ekonomik ilişkilerimiz doğal olarak sürecektir.

2. Şu anda toplumda Avrupa'ya çok yakın olduğumuz yönünde bir kanı var. Oysa, eğer bir karşılaştırma yapmak gerekirse, Türkiye, 1949'da Avrupa Konseyi'ne kurucu üye olarak davet edilip konseyin kurucu üyeleri arasında yer aldığı anda Avrupa'ya şimdikinden çok daha yakındı. Türkiye'de yatırım yapan Avrupa kökenli çok uluslu şirketlerin varlığı, albenili büyük alışveriş merkezleri, görsel medyada sergilenen Avrupai yaşam tarzları vb. bu gerçeği değiştirmiyor.

3. Türkiye nasıl ki coğrafi, ekonomik, siyasi, kültürel ve sosyal bakımdan Avrupa'yla iç içeyse Asya'yla da iç içedir. Bu bakımdan Avrasya'daki gelişmeler de Türkiye açısından önemlidir; dikkatle izlenmesi ve gerektiğinde etkin rol alınması gerekir. Soğuk savaş sonrasında ekonomik, askeri ve siyasi açıdan ABD hegemonyasında "tek kutuplu bir dünya" şekillenmeye başladı. Avrupa, öteden beri güvenlik sorununu ABD şemsiyesi altına girerek çözmekteydi. Ekonomik açıdan ise ABD ekonomisini dengeleyecek bir kutup olması söz konusu olamazdı. Tek kutuplu dünya modelinin uzun süreli bir geleceği olamayacağından, kaçınılmaz olarak yeni kutupların oluşum süreci yaşanmaya başladı. 11 Eylül 2001'de ABD'ye yönelik terorist saldırılar ve

ardında bıraktığı "şok" dalgası, buna bağlı olarak ABD'nin önce Afganistan'da daha sonra da Irak'ta giriştiği askeri saldırılar yeni kutup arayışlarını bir anlamda hızlandırdı. Bu kutup arayışları içerisinde en dikkat çeken, kendisini "Avrasya Seçeneği" olarak ifade eden, Rusya ile Çin arasındaki yakınlaşma ile başlayan ve Hindistan'ın da katılımıyla genişleme eğilimi gösteren birlik girişimleridir.

4. "Avrasya Seçeneği"nin Avrupa Birliği üyeliği sürecinde tartışılması hiç kuşkusuz iktidar tarafından "hoş" karşılanmamaktadır. Kapalı devre tartışmalara burun kıvrılabilir belki, ama örneğin bu seçenek, Atatürk'ün tam bağımsızlıkçı dış politikalarıyla da desteklenerek TRT 2'de etkili bir anlatımla Attila İlhan tarafından haftada bir gün 20 dakika süreyle ortaya konmaya çalışıldığında, bu seçeneğin bir şekilde devre dışı bırakılması kaçınılmaz oluyor! (Uzun bir süre başarıyla süren bir program, izleyicilerin beklentilerine bakılmaksızın, "monolog" yerine başka bir model bulalım gerekçesiyle yayından kaldırıldı. Eğer böyle bir uygulama örneğin BBC'de yaşansaydı, kurum çok ciddi bir itibar kaybına uğradı.)

Sonuçlar ve olasılıklar:

Türkiye, bağımsızlıkçı dış politikası gereği hiç kuşkusuz her birlik ile ilişki kurabilir. Avrupa Birliği, tam üyelik başvurusu yaptığımız 1987 yılından beri gündemimizdedir. Hiç kuşkusuz tek seçeneğimiz değildir. Bu birliğin onurlu bir üyesi olabilecekseniz (Newsweek'in 22 Nisan 2002 tarihindeki sayısında Türkiye için "Avrupa'nın öksüzü, yetimi" (*Europe's Orphan* deyimi kullanılmıştır) olalım, eğer Avrupa'nın öksüzü, yetimi olacaksak neden bu birliğe üye olalım?

Öte yandan, Türkiye gibi değişik açılardan geniş bir ülke için yalnızca "bir seçenek" düşünülemez. Değişik perspektiflerden bir ya da birkaç seçenek her zaman vardır. Ancak, "eğer Avrupa Birliği bizi üyeliğe almazsa biz de Kopenhag kriterlerini Ankara kriterleri yapar, yolumuza devam ederiz" demek aslında hiçbir şey söylememektir. Türkiye -gerektiğinde- Avrupa Birliği'ne karşı ya da Avrupa Birliği ile birlikte yeni seçenekler oluşturabilmelidir; "faydasız veciz sözler"le akli başında seçenekler oluşturulamayacağı bilinmelidir.

İbrahim BERKSOY (ME'91)

Kendi Geleceğini Arayan AVRUPA BİRLİĞİ'nde Müzmin Aday TÜRKİYE'nin Durumu

İçinde bulunduğumuz çağın sorunları ve gidişat, artık, ulusal düzeyde kalan bakış açılarıyla anlaşılamayacak, çözümlenemeyecek kadar küresel yapılanmalara bağlıdır. Ulus devletler, bu yüzyıla değin hiç bu kadar sınır ötesi bağlantılar ve karşılıklı bağımlılıklar içine girmemiştir. Uluslararası sistemde devlet dışında kalan aktörlerin (terörist örgütlenmeler dahil) önemine dikkat çeken ve bu doğrultuda devlet merkezli paradigmanın revize edilmesi gerektiğine işaret eden ilk akademisyenlerden olan Keohane and Nye, adem-i merkezietçi bu sistemin, anarşi ve benzer birimler arasındaki etkileşimin belirleyici olduğu yapısına ilişkin olarak "Kompleks Karşılıklı Bağımlılık (Complex Interdependence)"* adını verdikleri tezi geliştirmişlerdir.

Tüm dünyada ticaret ve yatırım söz konusu olduğunda ekonomik çıkarları gözetecek ve özellikle sermayenin serbestçe dolaşımını sağlayacak her türlü birleşme, bütünleşme diğer bir deyişle sınırların, engellerin ortadan kalkması süreci yaşanmaktadır.

Halihazırda özellikle ekonomik boyutu ön plana çıkan Küreselleşme sürecinde, portföy yatırımlarının uluslararası alanda sınırsız ve denetimsiz akışının yarattığı sıkıntılar, ulus-devlet, bağımsızlık ve egemenlik kavramları, ulus devletin toplumsal anlayış ve sorumluluğunun ne olması gerektiği gibi hususlar, her geçen gün daha şiddetli ve geniş çapta tartışılır hale gelmiştir. Bu sürecin en genel anlamda, gelişmekte olan ülkeler ve özellikle yine bu

ülkelerdeki düşük gelirli kesimler aleyhine işlediği gerçeği ile yüzleşmişken, küreselleşmenin doğurduğu olumsuz sonuçların, uluslararası kurallar ve düzenlemeler çerçevesinde hafifletilmesi yönünde her türlü çaba gösterilmelidir.

Son yıllarda dünyada yaşanan gelişmeler içinde, üretim faktörleri ve ticaretin dünya çapında uluslararası hareket etmesi ve serbestleşmesini öngören küreselleşme kadar dikkat çekici, öte yandan adeta onunla hem çelişen, hem de başetmek üzere paralellik arz eden bir diğer olgu, bölgesel bütünleşmelerdir. Küreselleşen bir dünyada ulus devlet olarak tek başına varolmak ve rekabet etmenin doğurduğu sıkıntılar, ülkeleri, bölgesel bloklar oluşturarak serbest ticaret alanları yaratmaya, hatta daha da ileri giderek ortak siyasal, hukuksal ve toplumsal sistemler kurmaya itmiştir. Tüm dünyada bölgesel bütünleşme alternatifleri hızla artarken, önümüzdeki yıllarda dünya ekonomisi ve ticaretinin hemen tümüne yakınının, Avrupa Birliği (AB), Kuzey Amerika Serbest Ticaret Anlaşması (NAFTA) ile Japonya, Çin ve ABD gibi dünya devlerini içinde barındıran Asya Pasifik Ekonomik İşbirliği (APEC) çerçevesinde oluşacağı tahmin edilmektedir.

Bugün dünyada, iç ve dış ticaret engellerinin aynı düzeyde kaldırılmasını hedefleyen "açık bölgesellik" politikasını benimsemiş 10'un üzerinde bölgesel ticaret grubu vardır.

İçinde bulunduğumuz düzende Türkiye'nin önündeki en kuvvetli bütünleşme alternatifini oluşturan Avrupa Birliği, 50 yıldır Avrupa Kıtası'nda olası bir 3. dünya savaşını engellemek adına, savaş endüstrisini kapsam altına alan ve ekonomik çıkarlar temelinde kurulmuş 6 üyeli bir ortaklıktan çıkıp,

* Çok sayıdaki iletişim kanalı aracılığı ile net bir hiyerarşi olmaksızın çok çeşitli konunun gündemi oluşturduğu, askeri gücün daha az role sahip olduğu ve merkezi konumdaki ekonomik çıkarların karmaşık hale getirdiği dünya düzeni.

sosyal, siyasal haklar, adalet, dış/içişleri, güvenlik alanlarında ortak politikaların geliştirildiği, ya da en azından işbirliğinin derinleştirildiği, ilk kurulduğu sıradakine kıyasla neredeyse beş kat fazla sayıda üye ülkesi bulunan bir ortaklığa evrilme sürecindedir. Bütünleşmesini, Türkiye'den de temsilcilerin bulunduğu Konvansiyon çalışmaları ile hızlandırma, toplumsal ve kültürel mirasının altını çizecek bir Anayasa altında pekiştirme çabasıdır. Diğer taraftan şu günlerde, tarihindeki en kapsamlı genişleme dalgasını neticelendiren AB'nin, önümüzdeki 10-15 yıllık dönemde nasıl bir yapılanma içinde olacağını, hele ki Türkiye'den bakarak kestirmeye kalkışmak akılcı değildir. Bu işin tam anlamıyla göbeğindeki Avrupalı siyasiler (Konsey ve kısmen Avrupa Parlamentosu üyeleri) ile profesyoneller (Komisyon ve genel müdürlükler çalışanları) dahi böyle bir uzgörüde bulunamamaktadırlar.

Nitekim, "Vatanlar Avrupası"ndan "Vatandaşlar Avrupası"na geçiş anlayışının benimsenmesinde, keza Avrupa Parlamentosunun 1979 yılından bu yana doğrudan yapılan seçimlerine katılım oranının giderek düşmesinin önlenmesinde (2004 te bu oran % 45,5 tir.) ve bu coğrafyadaki ulus devletlerin, egemenliklerini devretmeleri beklentisinin içselleştirilmesinde büyük sorunların bizzat yaşandığı ve özünde, elitist bir inisiyatifin muazzam bir hukuk temeline oturmuş ürünü olan AB'nde (15ler), alternatif B, hatta C planlarının altyapı unsurları üzerinde ister istemez çalışılmış ve giderek çeşitlenen, zenginleşen toplulukta, karar alma sürecinin tıkanmasının engellenmesinin en dahiyane yolları aranmış ve bulunduğça da uygulama alanları genişletilmiştir.

Avrupa'nın bütünleşmesi sürecinde her üye ülkenin aynı ekonomik, finansal hatta toplumsal şartlara sahip olmaması, siyasal yaklaşımı ve önceliklerinin farklı olması nedeniyle ortaya çıkan "Esneklik", "Güçlendirilmiş İşbirliği" gibi kavramların ötesinde, "farklı hızda Avrupa" "iki vitesli" ve "çok vitesli Avrupa" ile nihayet "a la carte Avrupa" ve "değişken geometri Avrupa" (konsantrik halkalar) gibi açılımlar, Antlaşmalara resmen girmiş olmasa da, tartışma ve çalışma konuları olmaya devam etmektedir. Çalışmaların sürdürüldüğü diğer alanlar,

Rusya (tüm sorunları ile Kaliningrad'la beraber ☺), Ukrayna gibi ülkelerin durumları, bugünkü düzende stratejik öneme sahip ülke ve ülke grupları ile her türlü işbirliği olanaklarının değerlendirilmesi olarak verilebilir.

Genel bir isim altında toplarsak, "Esneklik", bütünleşmeciler tarafından kanaatimce islim arkadan gelsin yaklaşımı ile derinleşmenin önünü açacak ve hantallaşmayı engelleyecek bir yöntem olarak addedilirken, şüpheciler, diğerlerinden bağımsız ve farklı davranabilmelerine imkan tanınması ve bu uygulamanın, yaygınlaştıkça federalist yapının kurulmasını daha güçleştireceğine olan kanaatleri nedeniyle olumlu değerlendirilmektedir.

Esas itibariyle neo-fonksiyonist bir yaklaşımın ürünü olan esneklik, normal şartlarda oldukça politik nitelenebilecek olan konulara hukuksal nitelik kazandırmanın bir yolu olarak da değerlendirilebilir. Antlaşma değişikliğine gidilmeksizin ve böylelikle hantal anayasal prosedürler bir anlamda by-pass edilerek kimi politika alanlarında hızla ilerleme imkanı yaratan bu usul, bazı pragmatik bütünleşmeciler tarafından derinleşme amaçlı desteklenmekteyse de, dünyadaki diğer ekonomik bütünleşme örneklerinden önemli ölçüde farklılık arz edip neticede siyasal bütünleşmeyi hedefleyen "Birlik yapısı"nın korunmasını gözetken ve amaçlardan sapılmasını engelleyen tedbirlerle birlikte ve son derece dikkatli uygulanması gereken bir araç niteliğindedir. Son genişleme ile farklı koşullara sahip çok sayıda yeni ülkenin katılımı sonucunda gelecekteki yapılanması ve işleyişi bakımından tahmin yürütmenin, -eğer olanaksız değilse- son derece güç olduğu AB'nde, bugün Türkiye'nin adaylığı ile ilgili olarak, kimi siyasiler tarafından "güçlendirilmiş ortaklık" "ayrıcılıklı ortaklık" gibi, içi boş terimlerle kastedilenin ne olduğu açık değildir.

Türkiye ile AB arasındaki ilişki, kendine özgü bir ilişki olup, 1963 tarihli "Ankara Antlaşması" çerçevesinde bir "ortaklık" boyutu vardır ki, işte bu boyut altında, Türkiye'yi Avrupa Birliği üyeliğine, ağır da olsa taşımaya yeterlidir. Fesih hükmü içermeyen ve Hazırlık dönemi, Geçiş dönemi ve Son dönem aşamalarına işaret eden bu çerçeve Antlaşma ve onun ayrılmaz parçaları (Katma Protokol ve Ortaklık Konseyi kararları), salt bir gümrük birliğinin tesis

edilmesini değil, aynı zamanda Türkiye'nin neticede Avrupa Topluluklarına tam üye olmasını da hedeflemektedir, sürdürülmesinin koşulu ise; Türkiye'nin entegrasyon için gereken çalışmalarda bulunması, ısrarla izlemesi ve sağladığı uyum karşılığında taleplerine erişmesini sağlayacak bir müzakere pozisyonuna sahip olmasıdır. İlişkinin bir diğer boyutu, 1987 tarihinde, Türkiye'nin, ortaklık ilişkisi ve Ankara Anlaşmasından bağımsız biçimde, topluluğun kurucu Antlaşmalarına istinaden Avrupa Topluluğuna resmen yaptığı başvuru ile ortaya çıkan "üye adaylığı" boyutudur. .

1996 başında yürürlüğe giren Gümrük Birliği, Türkiye'nin "Avrupa Pan-Avrupa Menşei Kümülyasyon" sistemine girmesi gibi gelişmeler, işte bu Ortaklık anlaşması, 1970 tarihli Katma Protokol ve alınan Ortaklık Konseyi kararlarının ürünüdür. Berlin duvarının yıkılmasıyla birlikte AB gündemine oturan Merkezi Doğu Avrupa ülkeleri (MDAÜ) ile imzaladığımız Serbest Ticaret Anlaşmaları başta olmak üzere çeşitli konulardaki ikili anlaşmalar, yine bu ortaklık boyutunun yan ürünleri olarak değerlendirilmelidir. Bugün yolsuzluklar bakımından 146 ülke içinde 3.2 puanla 77. sıradaki Türkiye'de yürürlükte bir rekabet yasası ve özerk kurum var ise, bu da yine, Ortaklık boyutu ile bağlantılıdır.

Türkiye ile AB arasındaki ilişkinin en az tatminkar yönü bence, mali yönüdür. Bu ilişkinin 2001'de alınan bir kararla tek bir çerçeve altında toparlanması olumlu nitelenebilecek bir gelişme ise de, ikili arasında yıllar önce bağıtlanan Mali Protokollerin hakkı verilmemiş, 600 milyon Euro'luk IV. Mali Protokol (1981) hiç çalıştırılmamıştır. AB, diğer aday ülkeler için katılım öncesi strateji kapsamında çeşitli yapısal fonları oldukça cömert biçimde kullanıma açmışken, Türkiye'nin benzer olanaklardan faydalanmasına fırsat verilmemiş, esas itibariyle Avrupa-Akdeniz ülkelerine sağlanan mali-tekniik yardım çerçevesindeki MEDA gibi programlardan kaynak aktarılmasıyla yetinilmiş ve zaman zaman, özellikle insan hakları ihlalleri ileri sürülerek söz konusu yardımların da engellenmesi yoluna gidilmiştir. 1996-1999 döneminde Türkiye'ye yıllık olarak ortalama 90 Milyon Euro'nun biraz üzerinde hibe kaynak aktarıldığı rapor edilmektedir. Birliğin 2000-2006 döneminde Türkiye için

öngördüğü 1,050 milyon EURO ise, Litvanya ve Slovakya'daki dört nükleer santralin kapatılması için yapacağı yardımın altındadır. Bir kıyaslama olanağı yaratmak bakımından örnek verilecek olursa, MDAÜ arasında kişi başına GSYİH rakamı ile Slovenya'dan sonra 2., yabancı yatırımlar açısından ise ilk sıradaki Çek Cumhuriyeti'ne AB tarafından sağlanan kaynaklar incelendiğinde; sadece PHARE fonlarından bu ülkeye aktarılan desteğin, 476 milyon öngörülüşken 720 milyon Euronun üzerinde gerçekleştiği anlaşılmaktadır.

Bugünlerde kamuoyunu fena halde meşgul eden ve Türkiye'nin birliğe adaylığının kapsamlı biçimde ele alındığı üç önemli güncel belge olan Etki, Tavsiye ve 2004 İlerleme Raporları içinde en gerçekçi ve öz olan tavsiye irdelendiğinde, ortaya çıkan temel meseleler, özetle aşağıdaki başlıklar altında toplanabilir;

1-Güneydoğu ve azınlıklar (!) sorunu

2-Tarım

3-Bölgesel uyum

4-Kişilerin serbest dolaşımı (öngörülen koruma hükümlerinin "kalıcı" nitelenmesi dikkat çekicidir)

AB'nin bugüne kadar gerçekleştirdiği 19 katılım müzakeresinin tamamından farklı gerçekleşeceği aşikar olan önümüzdeki süreçte, mevcut 31 başlık, Komisyonun öngöreceği düzende, -ki bu alışılmış uygulamadır- ancak diğer taraftan -alışılmamış dışında-, birbirlerine paralel olarak değil de, sırayla açılacaktır. Kapatılmalarının da, her geçen gün evrilen, yenilenen müktesebatin vereceği hareket serbestisi ile, bugünden net olmayan kendine özgü kriterlere bağlı olmayacağını beklemek safdillik olur.

Son genişleme dalgasındaki diğer aday ülke ilerleme raporlarında müzakere sürecinin açılışına ilişkin tavsiyelerin yanında, bu işin ne kadar sürebileceğine, hatta sürmesi gerektiğine dair saptamalar açıkça yer almışken¹, 2004 Türkiye raporuna gelindiğinde,

¹ Nesnel olmak gerekirse, kimi durumlarda bu saptamalara da uyulmamış olduğunu belirtmek gerekir. Mart 1998 de 12 aday ülke için başlayan katılım müzakereleri süreci, Bulgaristan ve Romanya hariç diğerlerinin 6 yıl sonra üye olmalarını sağlamıştır.

"katılım müzakereleri ucu açık bir süreçtir" yazmakta ve "Müzakerelerin ve daha sonraki aşamadaki onay sürecinin sonucuna bakılmaksızın, Türkiye'yle AB arasındaki ilişkiler, Türkiye'nin Avrupa kurumlarına bütünüyle bağlılığını sürdürmesini sağlamalıdır." ifadesi geçmektedir. En üst düzey AB yetkilileri de (Komisyon başkanı, Prodi, genişlemeden sorumlu üye Verhaugen) konuya, bizim azınlıklarımız arasında yer alması gereken lazın dediği gibi, "Temel'de A harfi yoktur dedik raporda, bu zaten böyledir, sadece belgeye geçirdik" açıklamasını getirmişlerdir.

Şaka bir tarafa, bahse konu raporlarda müzakerelerin yürütülmesine ilişkin yer alan bazı ifadelerin altını çizmekte ve satır aralarını okumakta fayda olabilir.

"Müzakerelerdeki ilerleme, sadece Türkiye'nin AB'yle uyumuna bağlı olmayacaktır. AB de kendini hazırlama ihtiyacı hissedecektir. (% 40 ın üzerindeki kalabalık (Avrupa Parlamentosunda Almanya'dan sonra en fazla koltuğa aday) ve genç nüfusu halen tarımdan, diğer bir deyişle üç kuruşluk tarladan (fert başına düşen toprağın yüzölçümü, AB ortalamasının neredeyse 1/4 ölçüsündedir) geçinmeye çalışan ve bundan hiç de memnun olmayıp, Avrupa'ya göçün yollarını araştıran, % 20 lik en fakir kesimin Milli Gelir'den aldığı payın % 5-6 seviyesinde olduğu)Türkiye'nin katılımına ilişkin olarak şimdiye kadar yapılan analizler, iç pazara ilişkin politikalarda önemli uyarlamalar yapılmasını öngörmemektedir (olsa dükkan senin ☺ ama bütçe tavanları mevcut malum) Müzakereler, her zaman olduğu gibi, mevcut müktesebat temeline dayalı olarak gerçekleştirilecektir. Bununla birlikte katılım öncesi, müktesebat ile bazı uyarlamalara ihtiyaç hasıl olabilir. Her hal ve karda, müzakere edilen belirli başlıklara ilişkin mali yansımaları ele almadan önce AB, 2014'den sonraki devre için öngörülen mali perspektifini belirlemelidir.(2006-2013 dönemi de değil, 2014' ten itibaren belki ?) Türkiye'nin kendine özgü şartlarını yansıtabilecek düzenlemelere de ihtiyaç duyulabilir. Son olarak AB, Türkiye'nin üyelik perspektifinden kaynaklanacak hususlara ilişkin değerlendirmede belirtilen, dış sınırlar ve dış politika gibi hassas alanların güçlendirilmesini ele alma ihtiyacını hissedecektir. (Yugoslavya gibi bölünüp te öyle üye olmanızda fayda mı var ne? Ama enerji ve

su kaynaklarından vazgeçmeksizin!)

Herşey bir yana, İlerleme Raporunda açıkça geçen "müzakerelerin askıya alınması" kararının, nitelikli oy uygulamasına, -yine bu raporda yazı ile-bağıtlanmasının kimilerince (bir çoğu da maalesef TC vatandaşıdır) bizim açımızdan olumlu değerlendirilmesi gerektiğinin iddia edilmesine gelecek olursak, sorarım ister istemez ve hemen hemen tüm yorumcuların aksine derim ki; "askıya alınma kararı, niçin 17 Aralık'taki meşhur kabul kararı gibi oy birliği ile değil de, nitelikli oy çoğunluğu ile alınıyor ?! "diye. Ya siz sormaz mısınız?

Son nokta olarak, güncel ve magazinel bir yaklaşım gerekirse; AP nin yeni Türkiye raportörü 31 yaşındaki hıristiyan demokrat Camiel Eurlings yaptığı açıklamalarda raporların olumlu yanlarına değil, çekinceleri ve Türkiye'nin katılımına ilişkin sınırlamalarına dikkat çekti. AP nin yeni başkanı İspanyol sosyalist Borrell'e gelince, tarafsız bir duruş sergilemeye özen göstermekle birlikte, tedbirli konuşuyor. AB komisyonunun genişlemeden sorumlu yeni komisyon üyesi Ollie Rehn "AB nin Türkiye için tam üyeliğin dışında alternatif bir B planı yoktur" diyerek olası üyeliğimiz için bugünkü şartlarda yüreğimize su serpse de, Türkiye B ve hatta C planlarını bugünden yapmak durumundadır.

Benim şahsi dileğime gelirse, bu süreci başarıyla sürdürüp, AB fonlarından ve örnek uygulamalarından layıkıyla faydalandıktan sonra, yapacağımız referandum sonucunda "AB'ye HAYIR!" diyeceğimiz günü görmektir.

Nur içinde yatası M. K. Atatürk'ün deyişiyle "muassır medeniyet" yönünde geri dönülmez yola girmenin garantisini, AB ile katılım müzakerelerine başlamak, hatta AB üyeliği değil, üye olsak da olmasak da, pek klişe olacak ama, hukukun üstünlüğü ilkesi doğrultusunda memleketimizin hukukunu çağdaşlaştırma ve her türlü yolsuzlukla mücadele iradesini göstermekte yatmaktadır.

GÖÇ, YOLUNDA DÜZÜLÜR... ve göç yolu uzar gider yeter ki bizler inanalım

GÜZEL GÜNLER GÖRECEĞİZ ÇOCUKLAR.

Seçkin GÜLTAN (MAN'86)

AB Çalışma Grubu

Yeni Dönem Çalışmalarına Başladı

Avrupa Birliği Çalışma Grubu dönemin ilk toplantısını 9 Ekim Cumartesi günü yaptı. Bundan sonra da toplantıların her Cumartesi saat 16:00'da yapılmasına ve bir saat sürmesine, gündemin ise önceden elektronik ortamda belirlenmesine karar verildi. Her toplantıda bir de grup-içi seminer olması kararlaştırıldı ve ilk semineri AB'nin Türkiye'ye açık eğitim programları konusunda Sezin İslamoğlu 16 Ekim ve Deniz Tosun 23 Ekim tarihlerinde sunum yaptılar.

AB Çalışma Grubunun amaçları üç başlık altında toplanmakta:

- Yönlendirici, eğitsel ve aydınlatmaya yönelik çalışmalar yapmak,
- Üyelerimizin AB Fonlarına proje teklifleri hazırlayıp sunmasını sağlamak (6.Çerçeve, STK Projeleri, KOBİ projeleri vb.),
- AB kurumları ve AB üyesi ülkelerin kuruluşları ile mezunlarımız ve üniversitemiz öğrencileri arasında doğrudan ilişki ortamlarını araştırmak ve gerçekleştirmek (öğrenci değiş tokuş programı olan Erasmus Programlarında yurtdışı Dernek temsilcilerimizin devreye sokulması, AB'ye teknik geziler düzenlenmesi, AB'den çeşitli konularda konuşmacı çağırılması vb.)

Son amacın daha geniş erimli olduğu gözönünde tutularak ve ikinci amacın da üyelerimizin kendi aralarında gruplaşarak gerçekleştireceği etkinlikler olduğu düşünülerek, bu iki amaca da hizmet edecek altyapının oluşturulabilmesi için kısa dönemde birinci amaca ağırlık verilmesi görüşü benimsendi. Sevindirici bir biçimde geniş katılım olduğu gözlenerek çalışma grubunun daha verimli çalışabilmesi için bu paralelde üç alt çalışma grubu oluşturuldu.

Birinci alt grubun adı "Eğitim, Proje ve Seminer Grubu" olarak kararlaştırıldı. Eğitsel anlamda; proje teklifi hazırlanması (Proje Fişi Yazma ve Mantıksal Çerçeve), Türkiye'ye açık AB Fonları, Sokrates Genel Eğitim Programı, AB'de STK'ların rolü gibi konularda seminerler düzenlenmesi düşünüldü. Bu grup, Proje ihalelerinde üyelerimizin teklif vermesine yönelik olarak katalizör rolü oynayacak ve destekçi ve takipçi olacak. Aydınlatma bağlamında ise AB kurumlarını ve işleyişini anlatan bir seminer, Avrupa Günü etkinlikleri, Türkiye'deki AB ile

ilgili kurumların tanıtılması öngörüldü. Bu gruba katılanlar: Serdar Yücel (EE'91) (grup sorumlusu), Gülgün Türkan (ECON'83), Erdinç Özen (EE'85), Reşat Lüle (ECON'86), Ömer Ünsal (ECON'97), Ali Toksoy (MAN'94), Ercan Çelik (EE'79), Nural Taşağır (STAT'86), Yalçın Armen (METE'76), Cihat Yıldız (ECON'80), Aslı Üstüner (ME'91), Şebnem Çalışkan (EM'03), Deniz Tosun (SOC'00), Sezin İslamoğlu (CHE'99), Mahmut Akmenek (EE'83), Sedef Somaltın (EE'92)

İkinci alt grubun adı ise "Tarama ve İzleme Grubu" olarak belirlendi. Bu grup, internetten ve yazılı kaynaklardan periyodik tarama yapıp, bulguları web sayfasına taşıyacak. Proje ihaleleri için bir çeşit 'erken uyarı' görevi yaparken, ilk alt-grubun çalışmalarını için gerekli dokümantasyonu sağlayacak. Derneğimize AB ile ilgili yayınların sürekli gelmesi için çaba harcayacak. Bu gruba katılanlar: Kayhan Özüm (METE'83) (grup sorumlusu), Ayşegül Yeniaras (CP'04), Mesut Türker, Ali Evrensel, Ümit Boyar, Onur Özen.

Üçüncü alt grubumuz ise "Duyuru ve Tanıtım Grubu" olarak çalışacak. Derneğin web sayfasında Bilişim Komisyonu ile işbirliği yapılarak, AB alt sayfasının açılması, sayfaya AB ile ilgili kurum ve kuruluşların AB Türkiye Temsilciliği, AB Genel Sekreterliği, Merkezi Finans ve İhale Birimi (CFCU), AB Araştırma ve Geliştirme Programları (Cordis), Europe-Aid, Avrupa Yatırım Bankası (EIB), Ankara Üniversitesi-ATAUM, AB Resmi Gazetesi gibi linklerin yerleştirilmesini sağlayacak. Yine bu sayfada AB Fonlarından yapılacak proje ihale duyurularına yer verilecek. Bu alt-grup gerek üyelerimiz arasında AB konularında 'farkındalık (awareness)' yaratmak için Avrupa Anayasası, İlerleme Raporları, 6.Çerçeve Programı, Erasmus Programı, Avrupa Günü, Jean Monet bursları, vb. hakkında bilgi notlarını, gerekse de diğer iki alt-grubun çıktılarını üyelerimize internet, e-posta, broşür, kitap, sergi vb. formatlarda duyuracak. Bu gruba katılanlar: Ayşegül Yeniaras (CP'04) (grup sorumlusu), Deniz Tosun (SOC'00), Kayhan Özüm (METE'83), Nural Taşağır (STAT'86).

İlgilenen üyeleri her Cumartesi 16.00-17.00 arasında yapılmakta olan komisyon toplantılarına bekliyoruz.

ÇALIŞMA GRUPLARI

AYLIK RAPORU

EKİM 2004

Çeşitli ortamlarda ifade ettiğimiz gibi bu çalışma döneminde, bir önceki dönemde tohumları atılan kurumsallık çalışmalarını geliştirerek sürdürme kararlılığımızdır. Kurumsal kültürün en önemli bileşeklerinden birisinin de yazılı doküman oluşturmak ve bunların erişilebilirliğini sağlamak olduğu inancından hareket ederek de bu dönem çalışma gruplarının etkinlikleri ile ilgili periyodik raporlar yayınlanmasını gündeme getirmek istedik. Gönüllü çalışmalarda sürekli katılım ve bu türden özverili çalışmalar beklemek oldukça zor olmasına karşın çalışma gruplarının bu konuda gösterdiği disiplin ve ODTÜ'lü olmanın bir diğer göstergesi diye düşünmemek elde değil. Bu çerçevede, Çalışma Gruplarının 1 Haziran 2004- 15 Eylül 2004 döneminde yaptığı çalışmalara ilişkin özet bilgilerin yer aldığı birinci raporumuzu

www.odtumd.org.tr/calismagr/calgrupbulten.htm adresinde bulabilirsiniz. Düzenli olarak hazırlanmakta olan bu raporları bundan böyle düzenli olarak Bültenimizde de bilgilerinize sunacağız.

Çalışma Gruplarının 1 Haziran-15 Eylül 2004 tarihleri arasında, ikibuçuk aylık sürede gerçekleştirdikleri çalışmalar, birinci raporumuzda yayınlanmıştır. Bu ikinci raporumuzda, 15 Eylül -1 Kasım 2004 tarihleri arasında, Çalışma Gruplarının gerçekleştirdiği çalışmaları özetliyoruz.

YAYIN KOMİTESİ

Ekim sayısını ve okumakta olduğunuz Kasım sayısını çıkartmıştır. Bu arada Ekim sayısında meydana gelen olumsuzluklar nedeniyle ajans değişikliği gündeme gelmiş ve Ekim başında üyelere e-posta ile yapılan duyuruyla bülten grafik tasarımı, sayfa düzeni ve baskı işlerini yürütmek üzere teklif istenmiştir. Kırkiki firmadan gelen teklifler, yayın kurulu üyeleri tarafından tasarım ve fiyat optimizasyonu gözönüne alınarak değerlendirilmiş, seçilen beş teklif Yönetim Kurulunun değerlendirmesine sunulmuştur. Yönetim Kurulu Düş Mühendisleri Tasarım Atölyesi ile sözleşme yapılmasına karar vermiştir.

BURS VE YARDIMLAR KOMİTESİ

Burs almak için ilk kez bu dönem başvuran öğrencilerle görüşmeler Ekim ayında tamamlanmış olup burs verilmesi öngörülen öğrenciler belirlenerek Yönetim Kurulunun bilgisine sunulmuştur. Bu görüşmeler için burs komitesinde görev alan büyük bir ekibin oluşturduğu 4 ila 6 takım, onbeş gün süreyle haftada altı gün paralel görev yapmış ve toplam 500 öğrenci ile görüşülmüştür. Görüşmelere geldiklerinde bursun sürmesi için gerekli koşullar tüm öğrencilere yazılı olarak bildirilmiştir.

Burs fonu yararına bir balo yapılmasına karar verilmeyle birlikte tarihi henüz kesinleştirilmemiştir. Burs fonunun büyütülmesi amacıyla başka gelir artırıcı öneriler de tartışılmaya devam edilmektedir.

Geçen yıl burs alıp da bu yıl bursunun devam etmesine karar verilen öğrencilerle 17 Ekim Pazar günü bu yılın ilk toplantısı yapılmıştır. Yeni bursiyerlerin de katılımıyla toplantılar periyodik olarak sürdürülecektir.

KONSEY İŞ MERKEZİ (KİM) ÇALIŞMA GRUBU

Hali hazırda ayrı ayrı çalışan ve güncellemeleri eşzamanlı olarak yapılamadığında yaşanan sorunları gidermek, diğer dernek ve temsilciliklerin de talebi halinde aynı veri tabanından yararlanabileceği bir yapı oluşturmak ve yazılımı yeni dille (.net) güncellemek amacıyla başlatılan çalışma çerçevesinde İş Merkezi Sitesinin ihtiyaç eksiklerini saptama çalışmalarına devam edilmiştir. Kasım ayı ortasına kadar bitirilmesi hedeflenen çalışmalar sonucunda Bilişim Komisyonuna geri bildirimde bulunulacak, bu veriler ışığında satınalma için ihaleye çıkılacaktır. Bu arada tesbit edilen ihtiyaçlardan birisi de "Öğrenci Danışmanlığı Eşleştirme Programı"nın da bu veritabanından yararlanması gerekliliğidir.

Çalışma grubunun önemli ve düzenli olarak sürdürülen etkinliklerinden birisi olan "Bizim Bölüm Buluşuyor"a bu yıl 24 Ekim'de yapılan Endüstriyel Ürünler Tasarımı Bölümü ile başlanmıştır ve Kasım ayında Eğitim Bilimleri ile devam edilmesi düşünülmektedir. Bunun için girişimler sürdürülmektedir.

Eylül ayında başlanılan, çalışma grubu performans kriterleri çalışmasına son hali verilerek Kurumsal Gelişim Komisyonu, diğer çalışma gruplarının sorumluları ve

Yönetim Kurulunun bilgisine sunulmuştur. Bir ilk olan bu çalışma ile ilgili olumlu geribildirimler alınmıştır. Çalışma aynı zamanda KİM sitesinde hangi "log"ların izlenmesi gerektiği konusunda da yol gösterici bir çalışma olmuştur.

Bu yıl Öğrenci Danışmanlığı Programına başvuran öğrenci ve danışmanların eşlemeleri yapılmaya başlanmıştır. Tanışma toplantıları her hafta düzenli biçimde yapılmaktadır.

4-5 Kasım tarihlerinde Üniversitede yapılacak olan Kariyer Fuarında her sene olduğu gibi bu yıl da yer alınarak Derneğimiz öğrencilere tanıtılacaktır. Konuyla ilgili görev paylaşımı yapılmıştır. Dernek çalışanları da hazırlıkları sürdürmektedir.

İŞLETME KOMİTESİ

Geçtiğimiz yönetim döneminde başlatılan deponun inşaatı Ekim ayında tamamlanmıştır. Ana restoran halılarının eskimiş olması nedeniyle gündeme gelen taban döşemesi değişikliği Ekim ayında yapılmıştır. Sağlık ve temizlik koşulları nedeniyle seramik kaplanmasına karar verilen tabanın kaplama işi bitirilmiştir. Orkestra yerinin değişikliği, konferans salonunun yenilenmesi ile ilgili çalışmalar sürmektedir.

Spor Merkezi memnuniyet anketi yapılmış ve sonuçları komitede değerlendirilmiştir. Değerlendirme sonuçları Bültenimizin önümüzdeki sayısında yayınlanacaktır.

Ekim ayında Durul Gence geceleri başarıyla gerçekleştirilmiş, Ankara Klübü Derneği ve Çankaya Belediyesi işbirliği ile Ankara gecesi ve Arjantin Büyükelçiliği ile Sevda Cenap And Vakfı'nın katkılarıyla Arjantin Gecesi ve Tango gecesi yapılmıştır. Komite etkinliklerin verimlilik analizlerini de düzenli olarak izlemektedir.

ETKİNLİKLER KOMİSYONU

Komisyon bu dönemde Kaman ve Hattuşa gezilerini gerçekleştirdi. 16-17 Ekim'de tavla turnuvası düzenledi, ramazanda "Fas-ı Şahane" gecesini düzenledi.

29 Ekim tatilinin hafta sonu ile bileşerek uzaması ve Konsey toplantısının da Antalya'da yapılacak olması nedeniyle Antalya Şubesi'nden gelen istekle, şube üyeleriyle de tanışma ve kaynaşma ortamı yaratacağı fikrinden hareketle Antalya gezisi yapmak için duyurular yapılmıştır. Ancak, bu geziye talebin yeterli

sayıya ulaşmaması nedeniyle gerçekleştirilememiştir.

Komisyon, panel, dia gösterisi, kurs ve kış ayları yaklaşırken özellikle gününbirlik gezilerle ilgili organizasyonlar için çalışmalarını sürdürmektedir.

KURUMSAL GELİŞİM KOMİSYONU

Bu dönemde iki toplantı gerçekleştiren komisyon Kal-Der ile temas ederek bu yıl BÜMED'in finalist olduğu Ulusal Kalite Ödülü ile ilgili bilgi almış ve 2005 veya 2006'da bu ödüle başvurulması konusunda Yönetim Kurulunun onayını istemiştir. Yönetim Kurulu iki yıldır sürdürülmekte olan kurumsal gelişim faaliyetlerini de gözönüne alarak ödüle başvurulmasını prensip olarak benimsemiştir. Ödüle 2005'de başvurmak için çalışmalar başlatılmıştır.

Bu çerçevede, Ulusal Kalite Ödülü'ne hazırlık ve Özdeğerlendirme ekibinin Mükemmellik Modelinin 9 kriteri için oluşturulacak 9 alt ekip ve bu ekipleri yönlendirmek için bir yürütme grubu oluşturulmuştur. 14 Ekim'de kalite çemberleri konferansına Dernek'ten on birim yöneticisi ile katılmıştır. Eğitim çalışmaları kapsamında 6-7 Kasım 2004 günleri TKY ve Mükemmellik Modeli Eğitimleri verilecektir.

Kurumsal Gelişim Komisyonu'nun beş ana başlık altında toplanan etkinlik alanları için üyeler arası görev dağılımı belirlenmiş, 20-21 Kasım'da yapılması düşünülen Strateji Değerlendirme Konferansı hazırlıklarına başlanmıştır.

BİLİŞİM KOMİSYONU

Çalışma Programı Yol Haritasında (<http://www.odtumd.org.tr/anasayfalar/g0.htm>) yer alan sorumluluk konuları için komisyon üyeleri arasında görev paylaşımı yapılmıştır. Komisyonunda alınan karar gereği, bu çalışma konularında gerçekleştirilecek projeler 27 Ekim tarihine kadar son haline getirilerek Yönetim Kuruluna sunulmuştur.

Hali hazırda bir servis sağlayıcıdan alınmakta olan internet bağlantı hizmetinin ADSL teknolojisi ile alınması konusunda fizibilite çalışması yapılması için bu hizmeti veren kuruluşlardan teklif alınarak değerlendirilmesi, Bültene her ay bilişimle ilgili konularda yazı sağlanması için çalışma yapılması, Dernek geçmişi ile ilgili arşiv çalışması, Restoran işletme programları konusunda bir çalışma yapılması benimsenmiştir.

ÇEVRE VE KENT KOMİSYONU

13 Ekim 2004 tarihinde Ankara'nın başkent oluşunun yıldönümü nedeniyle bir etkinlikler dizisi planlanmıştır. ODTÜ eski öğretim üyelerinden M. Kudret Selçuk'un 50 yıl önce Ankara konulu siyah - beyaz fotoğraf sergisi, üyelerimizden Erman Tamur (CE'68)'un katkılarıyla Ankara Koleksiyoncuları Derneği'nin "Koleksiyonlarda Ankara" sergisi, üyelerimizden Haluk Sargin (CHEM'82)'in Antik Ankara konulu saydam gösterisi ile "Dünden Bugüne Cumhuriyet Ankarası" konulu söyleşi gerçekleştirildi.

Kasım ayı için Eymir konusunda bir panel gerçekleştirilmesine karar verildi. Panele katılımcı olarak ODTÜ, öğretim üyeleri, odalar, DSİ, Özel Çevre Koruma gibi kuruluşlardan isim belirlemek üzere işbölümü yapıldı.

TOPLUMSAL DUYARLILIK KOMİSYONU

Bu dönem Gönüllü Eğitim çalışmalarının da Toplumsal Duyarlılık Komisyonun şemsiyesi altına toplanması ile topluma yararlı tüm faaliyetler aynı komisyonun koordinasyonunda sürdürülmektedir.

Üniversitede eğitim öğretim yılının başlaması ile birlikte gruplar 27 Eylül tarihinde biraraya gelerek ilk toplantılarını yapmışlardır. Bu grupta faaliyet gösteren ve çoğunluğu öğrenci, bir kısmı da geçtiğimiz yıllarda öğrenci iken gönüllü eğitimci olarak faaliyet göstermiş olan yeni mezunlardan oluşan gruplar kendilerini diğer gruplara tanıtmış ve isteklerini dile getirmişlerdir. Bu talepler Yönetim Kurulunun değerlendirilmesine sunulmuştur.

YATIRIMLAR KOMİSYONU

İşletme Komitesi ile eşgüdüm halinde çalışan Yatırımlar Komisyonu çalışmalarını Konferans salonunun yeniden düzenlenmesi konusunda yoğunlaştırmış olup, çalışmalar sürdürülmektedir. Bu salondaki düzenlemenin Kasım sonu itibarıyla bitirilmesi hedeflenmektedir.

ÖRGÜTLENME ÇALIŞMALARI VE İŞYERİ TEMSİLCİLİKLERİ

İşyeri Temsilcilerinin toplanmaya başlamasıyla birlikte işyerlerindeki üye beklentileri ve sorunlar üzerinde tartışmalar yapılmış, özellikle aidat borcu olan üyelerin kazanılması için taksitli ödeme kampanyası düzenlenmiştir. Üyelere sistemden otomatik olarak doğum günü kutlaması gönderilmesi önerisi değerlendirilmiş ve üyelerin doğum günleri kutlanırken iki kişilik "açık büfe kahvaltı" armağan

edilmeye başlanmıştır. İşyeri temsilcileri işyerlerinde çalışan ODTÜ'lülerin sayılarını derleyip bildirmişlerdir. İşyeri temsilcileri toplantılarına katılımı arttırmak için yapılacak çalışmalar tartışılmıştır. İşyerlerine, Yönetim Kurulundan da katılımlarla ziyaretlerin bu yıl da sürdürülmesi, Wine Hour'lara işyerlerinin davet edilmesi konusunda görüş ve önerilerin alınmasına karar verilmiştir. Derneğe aidiyet duygusunun geliştirilmesi, Web sayfası, dokümantasyon ve KİM sitesinden beklentilerin derlenmesi yönünde yapılacak çalışmalar sürdürülmektedir.

40. YIL ÇALIŞMA GRUBU

40. Yıl Logosu için yarışma koşulları belirlendi, afişler hazırlanarak üniversitelere ve ilgili yerlere dağıtıldı, web sitemizde özel bir sayfa yapılarak erişime açıldı. Logo yarışmasında görev alacak jüri üyeleri için isim belirleme çalışmaları sürdürülüyor.

SİVİL TOPLUM KURULUŞLARIYLA İLİŞKİLER KOMİSYONU

Derneğin sivil toplum kimliğini öne çıkartacak etkinliklerin planlanmasını öngören komisyon, Dernek arşivindeki sivil toplum kuruluşlarının güncellenmesi, Dernek sayfamızda etkinliklerini duyuran STK'ların gözden geçirilmesi ve yeni eklemeler için çalışma yapılması, Konsey toplantısında diğer Dernek ve Şubelerin de kendi yörelerindeki STK'larla ilişki kurmasının gündeme getirilmesi için Yönetim Kuruluna öneride bulundu. AB, kadın çalışmaları, Yerel Yönetimler Yasa Tasarısı konularında çalışma, "Yasama Yürütme ve Yargı Paneli" yapılması için hazırlık yapılması kararlaştırılmıştır. STK'larla ilişkiler komisyonu AB çalışma grubu ile biraraya gelerek ortak çalışmaları gözden geçirecektir.

AB KOMİSYONU

9 Ekim 2004 tarihinde ilk toplantısını yapan AB Komisyonu, bundan böyle düzenli olarak haftada bir kez Cumartesi günleri saat 16:00'da toplanmaya karar vermiştir. Amaçlarını üç ana başlık altında toplayan komisyon alt gruplarını faaliyet alanlarına göre isimlendirmiş ve görev bölümü yapmıştır. Eğitim, Proje ve Seminer, Tarama ve İzleme, Duyuru ve Tanıtım alt grupları etkinlik alanları sırasıyla yönlendirici eğitsel ve aydınlatma, AB fonlarına proje teklifi hazırlama ve sunma, AB ile mezunlar ve üniversite öğrencileri arasında doğrudan ilişki ortamlarının araştırmak ve gerçekleştirmek konularında çalışmalar yapmayı planlamaktadır.

Gezgin Yaşamlar ve *Sanal Gezginler*

İşlemcilerin hızlı gelişimi, önce bilgisayar teknolojisini, **mal** olarak kişiselleştirirken **kapsam** olarak küreselleştirmiş, daha sonra da diğer alanlara yayarak kavramları da **gelenekten geleceğe** taşımıştır. Bu süreç öylesine hızlanmıştır ki, artık bilgisayarların, telefonların, televizyonların ya da arabaların kendine özgü sınırlarının nerede başlayıp nerede bittiği ayırt edilemez olmuştur. Bu içiçeliğin en yoğun yaşandığı alan ise, hiç kuşkusuz, telekomünikasyondur. Telekomünikasyon alanında bilgisayarlar; salt bilgisayar olarak kullanıldıkları biçimlerden başlayarak, **tebdil-i kıyafet** ile gelişmiş bir PC'nin tüm özelliklerine sahip telefonlardan, büyük ölçekli santrallara kadar her uygulamada ve her noktada yer almaktadır.

Dünyanın kendisini, küresel nitelik kazanmış olan telekomünikasyon pazarındaki başdöndürücü ivmenin tam ortasında bulunduğu bir dönemde, dünya ile birlikte Türkiye'de;

- İnternet, **toplumu yeniden şekillendirmeye** başlamış,
- **Bankacılık değişime** uğramış ve az sayıda ancak teknoloji tabanlı ve daha etkin bankacılık ortaya çıkmış
- Küresel gelişmeler ve sıkıntılar **Telekom işletmecilerini yeniden yapılanmaya** zorlamış, mobil ve telsiz iletişim sistemleri gibi yeni teknolojik gelişmelere yöneltmiştir.
- **Çeşitli iş dalları** ise, gerek teknoloji etkin yeni yapılanma gerekse de ortak müşteri tabanlarının gündeme gelmesi gibi etkenler ile **birleşme durumunda** -hatta zorunda- kalmaktadırlar.

Özellikle telsiz ve mobil erişim olanaklarının toplumsal yaşama ve iş dünyasına yeni fırsatları getirdiği günümüzde, önceleri cazip iletişim araçları olarak değerlendirilen mobil telefonlar bugün yalnız teknolojik ve sosyal olgulara dönüşmekle kalmayıp, ekonomik yaşantıyı da etkilemektedir. Bu gelişmeler,

"Yeni İş" ve "Yeni Yaşam" biçimlerini gündeme getirmektedir. **Kişilerin** ve **bilgilerin serbest dolaşımı**, yaşam biçimlerini değiştirip mobil çalışma ortamları oluştururken, **para** ve **bilginin serbest dolaşımı** da zaman ve mekan kısıtlamalarının olmadığı mobil bankacılık ortamlarını yaratmaktadır.

Ancak, bugün bilginin temel kaynağı olarak varsayılan İnternet ağı, bu ağın kullanımı için gerekli olan bilgisayarların varlığına bağımlıdır. Ülkemizde sıkıntı ise, bunların azlığıdır. Öyle ki, PC sayısını 2 kat artırmak (yani %14 mertebesine çıkartmak) için bile yaklaşık 5 milyon yeni PC'ye ihtiyaç duyulmaktadır. Bu kadar ciddi büyüklükteki PC artışı için gerek duyulacak kaynağın büyüklüğü ise mevcut ekonomik durumda pek kolay üstlenebilecek bir yük gibi görünmemektedir. İnternet tabanlı hizmetlerin yaygınlaşmasındaki en önemli sorun PC sayısının azlığı iken, -PDA gibi- çok amaçlı terminal cihazların piyasalara sunumu bu kez farklı bir tıkanıklığı gündeme getirmektedir; "**erişim**".

Geleneksel erişim teknolojileri ile bunlara yönelik hizmetlerdeki sıkıntılar dün olduğu gibi bugün de aynen sürmektedir. Halbuki, etkin hızı 25-50 Kbps olan GPRS (General Packet Radio Service) Türkiye'deki tüm GSM şebekeleri tarafından sağlanmakta olan bir hizmet niteliğindedir. GSM sinyallerinin ulaşabildiği hemen hemen her noktada da GPRS hizmeti, GSM şebekesi üzerinden verilerin gönderilmesine ve alınmasına olanak sağlayan IP tabanlı (sesdışı) bir erişim teknolojisidir. GSM hizmeti ise, nüfusun yaklaşık %95'inin yaşadığı alanları kapsadığı durumdadır. Diğer önemli bir nokta da; GPRS özelliğinin, artık tüm GSM telefonlarının doğal bir eklentisi durumuna gelmiş olmasıdır. Yani bugün için %70 olan GPRS özellikli telefon türünün hızla artarak 1~2 yıl içerisinde tüm telefonların bu özelliğe sahip olarak üretilmesi beklenmektedir.

Ülkemizde GSM hizmetlerinin kullanımının ve yaygınlaşmasının; talep ağırlıklı bir pazar yapısından

değil, arz ağırlıklı hizmet sunumundan kaynaklandığı gözönüne alındığında, aynı olgunun, bugün GPRS teknolojisinin katkısıyla, İnternetin yaygınlaştırılması için de kullanılabilir olduğu görülecektir.

İşte bu noktada, GPRS bir hizmet olarak değil bir fırsat altyapısı olarak algılanıp değerlendirilmelidir.

- Bireyler için Fırsat : Yaygın ve Kolay İnternet Erişimi
- Girişimciler için Fırsat : Hazır Sistem, Terminal ve Erişim Altyapısı
- İşletmeciler için Fırsat : Etkin Kullanım, Verimli İşletme
- Devlet için Fırsat : Yeni İş ve İstihdam Fırsatları, Kolay e- Dönüşüm, Daralan Sayısal Uçurum

Burada öncelikle yapılması gereken, varolan kaynakların;

- Doğru tespiti (mobilisation) ve
- Doğru kullanımı (capitalisation)

yolunda kararlı ve hızlı adımların atılmasıdır. Daha sonra ilgi ve çabaların yeni kaynakların araştırılması ve yaratılması konusuna yoğunlaştırılması gerekmektedir.

Bu eğilimler ve pazarın itici gücü niteliğindeki gelişmeler dikkatle incelendiğinde, daha iyi bir yaşam ve yeni iş fırsatlarını gündeme getirirken, bu gelişmelere ilgisiz kalınması durumunda ise işletmecilerin, toplumun ve nihayetinde ülkenin orta ve uzun dönemli konum ve çıkarları açısından, sadece bazı avantajların yitirilmesi anlamına gelmekle kalmayıp, bunun çok ötesinde ciddi zararlara da yol açacaktır.

Mehmet Ali İNCEEFE (EE'86)

bilisim@odtumd.org.tr

OpenBSD Projesi: Özgür, İşlevsel ve Güvenli

İnternet servisleri ve elektronik postanın iyice yaygınlaştığı, MP3'lerin ve Melissa virüsünün hızla yayıldığı 1999 ilkbaharı. Zor bir görev üstlenmiştim. Yıllarca Novell, Solaris, Linux sistem yöneticiliği yapmış, her türlü Windows versiyonuyla uğraşmış en tecrübeli eleman olarak yeni yerel ağ altyapısını tasarlamam ve kurmam gerekiyordu. Özellikle sağlam ve güvenilir bir işletim sistemi arıyordum. Kullanıcıların ve ağ erişiminin katı kurallarla sınırlandırılmayacağı üniversite ortamında kendisini ve içindeki verileri koruyabilmeli, sistem yöneticisinin kolaylıkla hakim olabileceği kadar da sade olmalıydı. İnternet üzerinde OpenBSD işletim sistemine rastlayıp incelediğimde ve bir deneme kurulumu gerçekleştirdiğimde arayışımın sona erdiğini anlamıştım.

OpenBSD, UNIX benzeri BSD tabanlı bir işletim sistemi. Kanada merkezli bu projenin lideri Theo de Raadt. Dünyanın dört bir yanından 100 kadar bilisim uzmanı ve meraklısının kendi zamanlarında kendileri için geliştirdiği bir yazılımlar bütünü. OpenBSD içerisinde işletim sistemi çekirdeğini ve bir internet sunucusu veya ağ cihazı kurmak için gerekli temel yazılımları barındırıyor. Projenin kaliteye ve dokümantasyona verdiği önem nedeniyle bu temel sistem bileşenleri tutarlı bir bütün olarak çalışıyorlar. Temel sisteme dahil olmayan pek çok yazılımı ise kullanışlı bir paket yönetim sistemi aracılığı ile kurmak mümkün. Geliştiricilerin hataları güvenlik açığına dönüşmeden düzeltmek

(proactive security) ve sağlam kod geliştirmek için gösterdiği özen, işletim sisteminin en güvenli işletim sistemlerinden biri olarak tanınmasını sağlıyor. Pek çok özgür ve ticari proje güvenlik alanında OpenBSD'yi örnek alıyor veya kullanıyor.

OpenBSD projesinin en büyük hedefi herkes tarafından erişilip kullanılacak sağlam yazılım ve kod üretmek. Projenin bir parçası olarak geliştirilen OpenSSH güvenli bağlantı yazılımına bugün bütün modern işletim sistemi ve ağ cihazlarının içerisinde rastlamak mümkün. Geliştirilen yazılımların herhangi bir amaç için hiçbir sınırlamaya tabi tutulmadan kullanılabilmesi için proje BSD lisansı ile dağıtılıyor. Temel sistem içindeki bütün bileşenlerin lisansları da titizlikle kontrol ediliyor. Patentli algoritmalar kullanılmıyor, gerektiğinde benzer işlevi yerine getiren alternatifler geliştiriliyor. Bu sayede proje ve kullanıcıları son zamanlarda çok sık karşılaştığımız fikir hakları ile ilgili çekişmelerden etkilenmiyor.

Proje her altı ayda bir CD üzerinde yeni bir sürüm çıkartıyor. Bu sayede düzenli olarak kararlı bir sürüm olması sağlanıyor. Ayrıca CD satışları ve bağışlar ile projenin ömrünü devam ettirebilmesi için gerekli kaynak toplanıyor.

Sistem ile ilgili daha ayrıntılı bilgiye www.openbsd.org adresinden erişilebilir.

Can Erkin ACAR (EE'93)

Ankara'nın Başkent Oluşunun Yıldönümünü Kutladık

13 Ekim 2004 günü, Ankara'nın başkent ilan edilmesinin 81. yıldönümüydü. Bu çerçevede düzenlenen bir fotoğraf ve anı sergisi, bir saydam gösterisi ve Ankara'nın geçmişten günümüze bir panoramasını sunmak üzere bir de söyleşimiz vardı.

"50 Yıl Önce Ankara" konulu siyah-beyaz fotoğraf sergisi ile konuk ettiğimiz M. Kudret Selçuk, İTÜ Makina Fakültesi 1954 mezunu. ODTÜ'nün ilk kurulduğu yıllarda, Rektör Prof. Woolrich zamanından 1960'ların sonuna dek öğretim üyeliği yapmış. Ankara'nın o tarihlerdeki Keçiören'inin, Çankaya'sının yapılaşmamış, tek tük bağ evleriyle ıssız görünümüne tanık olduk.

Üyelerimizden Erman Tamur (CE'68)'un katkılarıyla Ankara Koleksiyoncular Derneği üyelerinden Turan Tanyer, Necati Kazancı, Nilgün Kazancı, Mehmet Akan, Koray Özalp'in birbirinden ilginç koleksiyonlarıyla pullarda, sürekli yayınlarda, kartpostallarda, fotoğraf ve belgelerde Ankara'nın geçmişine yolculuğa çıktık.

Söyleşimizin hemen öncesinde üyelerimizden Haluk Sargın (CHEM'82)'in objektifinden "Antik Ankara" konulu saydam gösterisinde Galatlar döneminden başladık, Hattiler, Hititler, Frigler, Roma İmparatorluğu, Bizans, Selçuklu ve Osmanlı dönemlerine kadar çeşitli yapıtlarından örnekler izledik.

TMMOB Şehir Plancıları Odası Ankara Şubesi ile ortak etkinliğimiz olan söyleşimizin konuğu ise ODTÜ Kamu Yönetimi Bölümü öğretim üyelerinden Doç. Dr. Tarık Şengül idi. Kendisiyle Cumhuriyet Ankara'sının gelişimi üzerine söyleştik. Yazımızda, bu söyleşinin derlemesini sunuyoruz.

Çevre ve Kent Çalışma Grubu

cevre@odtumd.org.tr

Dünden Bugüne Cumhuriyet Ankarası

Doç Dr. Tarık Şengül

Bir kenti tanımlamak için o kentin tarihsel süreci ile iç dinamiklerini, ilişkilerini ilişkilendirmek, geriye dönüp bakıldığında evrimleşmesini değerlendirmek gerekir.

Ankara'yı üç ana evrede değerlendirmek mümkün:

1- Başkent olduğu 1923'den 2.Dünya Savaşı sonuna dek geçen süreyi kapsayan "devletin" kentleştiği dönem,

2- 2.Dünya Savaşı sonrası, 1950 -1980 arası kapsayan ve kırdan kopuşla birlikte Ankara'da "emeğin" kentleştiği dönem,

3- 1980 sonrasında günümüze dek olan süreçte üst gelir gruplarının kent merkezinden çekildiği, "sermayenin" kentleştiği dönem.

Birinci evreyi incelediğimizde temel çelişkinin, Osmanlı döneminin bir taşra kenti olan Ankara ile Cumhuriyetin başkenti Ankara arasındaki, eski kent / yeni kent çelişkisi olduğunu görüyoruz. İmparatorluğun değerlerinin reddedilişi, yüzünü batıya dönmüş bir kent anlayışının yerleştirilmesi yönünde çaba var. Cumhuriyet, Ankara'yı yeni dönemin simgesi, yeni anlayışın laboratuvarı olarak görmekte. Ancak bir yandan küçük bir taşra kentinin Cumhuriyetin başkenti olmasının getireceği fiziksel değişiklik, diğer yandan Osmanlı değerlerinin reddi ve yeni değerlerin yerleştirilmesi kapsamındaki bakış açısındaki değişiklik, sancılı bir dönemin de habercisi. Kurtuluş Savaşı'nda yanyana mücadele eden 2 farklı siyaset, şimdi meclis koltuklarında birbirleriyle mücadele ediyor. Meclis içindeki güçlü bir grup, İstanbul'a dönülmesi, geleneklerin Cumhuriyet değerleriyle bütünleştirilmesini savunuyor. Mustafa Kemal'in liderliğindeki, daha azınlıkta sayılabilecek bir grup ise eskiyi reddetmek, batıya dönmek, temiz bir sayfa açmak istiyor. Bu sancılı döneme ilişkin İngiliz Dışişleri Bakanlığı arşivlerinde gelenekçilerin evlerinde göz hapsinde tutuldukları, meclisteki oturumlara

katılmalarının engellendiği yönünde dokümanlar var. Dolayısıyla Ankara'nın başkent ilan edilmesi, yalnızca Türkiye Cumhuriyeti'nin başkentinin belirlenmesi değil, aynı zamanda eskiden kopmaya yönelik bir kırılma noktasıdır.

Ankara'nın başkent oluşunun ardından kentteki fiziksel ve sosyolojik çelişkilere göz atalım.

Bürokrasinin Ankara'ya taşınmasından dolayı İstanbul'dan Ankara'ya bir nüfus akışı var. Ankara kenti hızla büyüyor. Buna koşut olarak kente akan İstanbul nüfusu ile Ankara'daki yerli nüfus arasında çelişkiler başlıyor. Ağırlıkla İstanbullu bürokrat kesimin oluşturduğu seçkinler, bir taşra kenti olan Ankara ile ilişki kurmakta zorlanıyor. Bu durum, Ankara'nın doğal kent nüfusunun reddine dönüşüyor.

Yaşam biçimi açısından eski / yeni çelişkinin yanısıra, hızla gelişen kentte ciddi bir rant paylaşımı da sözkonusu. Arsa fiyatları alabildiğine yükselmiş. Bu rantın nasıl paylaşılacağı da çelişkileri tırmandırıyor. İstanbul'dan gelen seçkinler, Yenişehir merkezli yeni bir kent yaratılmasını istiyor. Özellikle Orta Anadolu'dan gelen milletvekilleri, eski kent dokusunun geliştirilmesini savunuyor.

Cumhuriyetin sembolü olan bu kentin gelişiminde rol oynayacak kent planını belirlemek üzere açılan yarışmayı Jansen kazanıyor. Ancak Ankara'nın kaderini belirleyen Jansen planı değildir. Jansen çalışmalarına başladığında artık Atatürk Çankaya'da oturmaktadır. Yenişehir kurulmuş, milletvekilleri Yenişehir'den çok sayıda arsa satın almıştır. Kader, Jansen'den önce belirlenmiştir.

Bununla birlikte Jansen, eski ile yeniyi bütünleştirme yönünde gayret sarfetmiştir. Örneğin ticaret merkezini Yenişehir'de öngörmemiş, ticaret merkezini eski kent merkezi olan Ulus'ta bırakmıştır.

Cumhuriyet rejiminin yarattığı çelişkileri yumuşatmaya çalışmıştır.

1929'da yaşanan ekonomik kriz, ardından 2.Dünya Savaşı'nın başlaması, Jansen'in çalışmalarında beklenen gelişimin sağlanamamasına neden olur.

Ayrıca Jansen'in işe başlamasıyla rant kaygıları durmamıştır. Kent planı projesinin neden bir yabancıya verildiği, bu planın gerçekte uygulanabilir bir plan olmadığı yönünde yıpratma politikaları başlar. Atatürk'ün hastalanmasıyla 1936'da Jansen görevden alınır, planlı gelişme terkedilir.

2. Dünya Savaşı'nın bitimiyle birlikte Ankara'nın kent gelişimindeki ikinci evre başlar. Ekonomik sıkıntılar, kırdan kente göçü artırmıştır. Kırsal nüfus Ankara'ya geldiğinde bu nüfusu karşılayacak, yerleştirecek,

barındıracak Devlet yoktur karşılarında. Ulus-devlet burada en önemli darbelerinden birini yaşar, çünkü yerleştiren devlet olmayınca işgaller başlamıştır.

Devlet, vatandaşının nerede yaşadığını, nasıl geçindiğini, vergi verip vermediğinin denetimini yapmak zorundadır, ancak şimdi bilememektedir, gecekondulaşma ile birlikte kontrol kaybedilmiştir.

Bu çaresizlik içinde devlet de, strateji de halk ile çelişmeye başlamıştır. Gecekonduların yıkılması, kırsal nüfusun geldikleri yerlere gönderilmesi, CHP'nin 1950'de seçimleri yitirmesine neden olur. Ancak 1950'den sonra CHP, ortanın soluna kayar, 1950 seçimlerinin öncesinde çeliştiği bu kesimlerle ilişki kurar. Gecekondu kesimlerine hizmet götüren kent iktidarı devri başlar ve CHP, 1950'de kaybettiği iktidarı 1970'de yeniden yakalar. Sosyal demokrat belediye başkanları, daha alt gelir gruplarının sorunlarını çözmeye yönelik çalışmalar yapmaya başlamıştır. 1970'lerin Ankara'sının özgünlüğünün, kente göç eden nüfusun sorunlarına eğilinmesi, göçmen nüfusun kente entegrasyonunun sağlanması şeklinde tanımlamak mümkün.

1980'de belediye başkanlarının görevden alınması, siyasi partilerin kapatılması ile yeni bir evre başlıyor. Neoliberal politikanın gün geçtikçe hakimiyet kazandığı kentler, eskiden birer yaşam merkezi olarak görülürken şimdi kentler, para yapılan rant merkezleri olarak görülmeye başlıyor. Özal ile birlikte başlayan imar aflarıyla gecekondu bölgeleri, birdenbire rant siyasetinin merkezleri haline geliyor.

Bu dönem içinde gözlediğimiz bir başka gelişme, başta devlet olmak üzere kent merkezinin terki.

Devlet, resmi kurumları kent merkezi dışına taşıyor. Ulus-devletin içi boşalıyor. Üst gelir grupları da kenti terk ediyor. Banliyölere, uydu-kentlere yerleşiyorlar.

Alışveriş merkezleri de onları izliyor. Ticaret de artık kent merkezini terketmiştir. Bilkent'in çıkışında "bırakın kent sizi özlesin" yazıyor. Artık kent merkezi ile çevre yerleşim alanları ayrılmıştır, kent parçalanmıştır. Bu yapı içinde kent merkezi dışında herşeyiyle modern, olanaklı bir yaşam yaratmaya çalışan bir kesim var. Bu kesimin de içerik açısından bağımsızlığını yitirdiğini, borsa sallandığında uyuyamayan, sermaye - bağımlı bir kesim oluştuğunu görüyoruz.

Çözümlerin üretilmediği, sorunların ve çelişkilerin alabildiğine derinleştiği bir kentte sağduyunun kente müdahalesi, tek çıkar yol olarak durmaktadır.

Derleyen: Nermin FENMEN (CHE'80)

kasım'04

her çarşamba
Açık büfe akşam yemeği

her perşembe
Balık Sofrası

her cuma
Alakart menümüzü ilave olarak ekonomik fiyatlarla özel menü seçeneği sunulmaktadır. Rezervasyon sırasında bilgi almanızı öneririz.

her pazar
10:30 - 13:30
Açık büfe kahvaltı.
7-14 Kasım Ramazan dolayısıyla pazar günleri açık büfe kahvaltı olmayacaktır.

hafta içi her gün
12:30 - 13:30
Açık büfe öğle yemeği.
7.500.000.-TL

15 Ekim'den itibaren Ramazan'da **iftar sofraları**

Organizasyonlar
Özel yemekler, kokteyller, kurumsal seminer, toplantılar, doğum günü, nikah, nişan organizasyonları için Vişnelik Tesis İşletmemiz her zaman hizmetinizdedir.

Birlikte size özel menüler hazırlayalım
Vişnelikte kullanılan menülerin dışında sizin istediğiniz, düşündüğünüz, yakınlarınıza ve misafirlerinize sunmak istediğiniz hemen herşeyi hazırlayabiliriz. Bunun için ziyafet sorumlumuz İsmail Kayarasan ve mutfak şefimiz Muhlis Baysal ile görüşmeniz yeterli. Telefonlarınızı bekliyoruz.

Lobide çay saati
16:30 - 18:00 Her gün
İstedığınız kadar çay -
1 dilim pasta; 3.000.000.-TL
İsteddiğiniz kadar çay -
kuru pasta/simit, 2.500.000.-TL

Çocuklarımızın Doğum Günlerinde de hizmetinizdeyiz.

Rezervasyon:

vişnelik@odtumd.org.tr

0312 287 73 38

- Katkı payı veren üyelerimiz, rezervasyon önceliği için, rezervasyonlarını bir gün önceden saat **22:00**'ye kadar yaptırmalıdır. Aynı gün yapılan rezervasyonlarda öncelik geçerli olmamaktadır.
- Rezervasyonlar, rezervasyon saatinden yarım saat sonrasına kadar tutulur. Geç kalınması durumunda lütfen rezervasyon birimini bilgilendiriniz.
- Rezervasyon ve bilgi için saat **10:30 - 22:00** arası 0312 287 73 38 no'lu telefonumuzu arayabilirsiniz.

kasım'04 Etkinlik İzlenesi

2

salı

10:00

ODTÜ Hour

16

salı

17:00

Wine Hour

5

cuma

09:00

Anıtkabir Ziyareti

20

cumartesi

10:00

Panel: Eymir Gölü- Sorunlar ve Çözümler

6

cumartesi

12:30

AB Çalışma Grubu - Grup içi seminerleri

25

perşembe

12:00

Sunum: Uzay mekiği ve uzay istasyonlarında bilimsel araştırmalar

11

perşembe

13:30

Kahvede Felsefe:
"Felsefe Tarihi - Tarih mi, Felsefe mi?"

27

cumartesi

28

pazar

Mudurnu-Göynük-
Sünnet Gölü Gezisi

15

pazartesi

Günübirlik Beypazan Gezisi

30

salı

17:30

İlkyardım Bilgilendirmesi

Tüm etkinliklerimiz için www.odtumd.org.tr/etkinlik adresinden veya Derneğimizden (0312 286 79 79) ayrıntılı bilgi edinebilirsiniz.

LOGO YARIŞMASI

ODTÜ MEZUNLARI DERNEĞİ

2005'de kutlayacağı
40. kuruluş yıldönümü için
logo arıyor

Yarışma herkese açıktır.

Şartname için
www.odtumd.org.tr

cumalıkızık

Osmanlıların Bursa'da ilk yerleştikleri bölgelerden biri olan Cumalıkızık, şimdilik fazla değişmemiş tarihi dokusu ile dikkati çekmekte. Köy, sivil mimarinin en güzel örneklerini bünyesinde barındırmakta. Ama, yapılan restorasyon çalışmalarının yeterli olmadığı, bir çok evin her an yok olabileceği de unutulmamalı. Bursa kent merkezine 10-15 kilometre uzaklıkta bulunan köy, özellikle İstanbul'da yaşayanlar için güzel bir hafta sonunun geçirilebileceği konumda. Bursa'ya gittikten sonra Cumalıkızık'a ulaşmada hiçbir sorun yok. Köye, düzenli olarak dolmuş ve otobüs kalkıyor. Zaten, artık köy olmaktan çıkmış, bir mahalle haline gelmiş!

Cumalıkızık Adı?

Köyün geçmişinin 2000 yıl öncesine kadar uzandığı tahmin edilmekte. 20 yıl kadar önce, Uludağ eteklerindeki İhlamurcu mevkiinde Bizans devrine ait bir kilise kalıntısı bulunmuş. Ama köy, bugünkü halini 700 yıl önce almaya başlamış. Osmanlı Beyliği, kuruluşundan kısa zaman sonra bölgeye hakim olmuş, 1326'da Bursa'yı, 1331'de de İznik'i fethederek yöredeki varlığını

kalıcı hale getirmiş. Bu çerçevede eski yerleşim yerlerine Türk aşiretleri yerleştirilmeye başlanmış.

Köyün girişindeki levhada anlatıldığına göre Tokat civarında yaşamakta olan Oğuz boylarından Kızıklar, Karakeçili aşiretinin bulunduğu bölgelere göç ederek Ertuğrul Gazi'den yerleşmek için yurt istemiş. Ancak, Karakeçili aşireti bu isteğe karşı çıkmış. Bunun üzerine Ertuğrul Gazi, aşiretler arasında sorun çıkmaması için Kızıklara, Uludağ'ın ya da o zamanki adıyla Keşiş Dağı'nın kuzey yamaçlarında yurt kurmaları için izin vermiş.

Alınan izinden sonra Kızık beyinin yedi oğlu, yedi köy kurmuş. Köyleri birbirinden ayırmak için de "kızık" sözcüğünün önüne köyün özelliğini anlatan bir ad eklenmiş. İçinde hamam olan köy "Hamamlıkızık", değirmen olan köy "Değirmenlikızık", Fethi Beyin köyü "Fethiyekızık" -ki bu köyün adı sonradan nedendir bilinmez Fidyekızık olarak değişmiş-, Dal Beyin köyü "Dallıkızık", Bayındır Beyin köyü "Bayındırkızık", dereye yakın olan köy "Derekızık" ve Cumali Bey'in yönettiği

köy "Cumalıkızık" olarak anılmaya başlamış.

Bir diğer anlatıya göre köyün adı eskiden "Kızık Şıhlar"mış. Bundan 300 yıl kadar önce köye bir cami inşa edilince köyün adı "Camilikızık"a dönüşmüş. Çevredeki yedi köyün ahalisi Cuma namazını bu camide eda edermiş. Bunun sonucu olarak da köyün adı Cumalıkızık haline gelmiş!

Cumalıkızık Evleri

Cumalıkızık'ta ilk görülen, köyün girişindeki iki anıtsal çınar. Kim bilir, belki de köyün kurulduğu tarihte dikilmiştir.

Ve daha sonra evler. Aşı boyalı evler...

Cumalıkızık 270 evden oluşmakta. Bunların 180 kadarı halen kullanılıyor. Evler, genellikle iki-üç katlı. Evlerin alt katında bir avlu (hayat) ve etrafına dağılmış ahır, fırın ya da ocak, depo gibi mekanlar bulunmakta. Bu giriş katında genellikle pencere yok. Üst kat ve diğer katlar ise gündelik hayatın geçtiği diğer odaları barındırmakta. Köyün tamamı "SİT alanı" ilan edilmiş.

Evlerde dikkati çeken bir özellik çift kanatlı giriş kapıları. Genellikle ceviz ağacından yapılan bu kanatlar dövme demir kuşaklar ve iri başlı çivilerle bağlanmış. Kapı

kulpları ve tokmak da dövme demirden yapılmış.

Bu arada belirtelim, Cumalıkızık dışındaki köyler tamamı ile bozulmuş, özgünlüğünü kaybetmiş.

Sokaklar

Cumalıkızık sokakları yüzlerce yıl önceki konumunu halâ sürdürmekte. Yassı taş ile döşeli sokakların orta kısımları suyun akıp gitmesi için hafif çukur bir kanal şeklinde yapılmış. Zaman zaman suların içinde yürüyorsunuz.

Ama, bir sokak var ki, mutlaka görülmesi ve geçilmesi gerekli: Cin Sokağı ya da Şeytan Sokağı. 20-30 metre uzunluğundaki bu sokağın en büyük özelliği eninin en fazla 50 cm. olması, yani iki kişinin aynı anda sokaktan geçmesi mümkün değil. Sokağın başına asılmış bir levhaya, bu sokağın dünyanın en dar ikinci sokağı olduğu kaydedilmiş! Artık ne kadar doğrudur bilemem!

Tabii, vaktiniz varsa, "turistler" in gezdiği ana sokakların dışına çıkıp arka sokaklara sapmakta da yarar var. Ne bileyim, sokaklardan birinin köşesinde belki de yüz yıllık bir fener halâ asılı duruyor. Ama, Gülhane Parkı'ndaki ceviz ağacı gibi kimse farkında değil! Çünkü, "arka sokakta". Halbuki "arka sokaklarda neler oluyor", neler!!!

Köyün girişinden camiye doğru gidilirken küçük bir yapı dikkati çekmekte. Burası Cumalıkızık Etnografya Müzesi. Müzede, Cumalıkızık ve yakın köylerden toplanan ev eşyaları, aydınlatma ve ısıtma araçları, mutfak eşyaları, tarım aletleri, silahlar, teknik araçlar, av malzemeleri, binek ve taşıma araçları bulunmaktadır.

Camiden söz açmışken belirtiyim; namaz vakti dışında camiye ziyaret etmek mümkün değil. Bu durum, aslında bütün Türkiye'de geçerli. Kıymetli eserlerin çalınmasının önlenmesi için camilerin namaz vakitleri dışında kapalı tutulması gibi bir önlem alınmış. Cumalıkızık camii

300 yıl kadar önce inşa edildiği tahmin ediliyor, ama sonraki yıllarda birkaç kez tamir görmüş, o nedenle özgün konumundan çok şey kaybetmiş. Giriş kapısının üzerinde çok güzel bir kalem işi cami resmi var, ama aydınlatma elemanları öyle bir yerleştirilmiş ki dört minareli bu cami tasvirini görmek ve fotoğrafını çekmek oldukça zor.

Neler Alabilirsiniz?

Köyün girişine onlarca tezgah açılmış. Bu tezgahlardan Cumalıkızık'ı simgelenen hediyelik eşyalar alabilmek mümkün. Tezgahlarda çeşitli gıda maddeleri de satılmakta. Ekşi maya ile yapılan ekmekler, peynir, kekik, bal, ceviz, incir ve ahududu reçeli, kestane şekeri, sade ve sebze erişte, ısırganlı ve otlu mantı, kuşburnu bunlardan bazıları.

Turizmin gelişmesine paralel olarak fiyatlar biraz yüksek, o nedenle pazarlık yapmakta yarar var!

Sonsöz Yerine...

Cumalıkızık keşfedildikten sonra kısa bir sürede turistik bir mekan haline dönmüş. Bazı dizi filmlerin çekilmesi ile de ününe ün katmış! Bu durum beraberinde bir bozulmayı da getirmiş. Belki de yüze yakın evin avlusu günümüzde gözlemci, mantıcı olarak işyerine dönüşmüş durumda. Köyün girişindeki ormanlık alanın da "mesire" yeri haline getirilmesi kararlaştırılmış. Ayrıca, köyde her yıl bir de "ahududu festivali" düzenleniyor. "Ticarileşme" alabildiğine bir hızla yayılıyor. Bir diğer ifade ile Cumalıkızık önce kurtarılmış, sonra da yavaş yavaş yok edilmesi için gerekenler yerine getirilmiş! Bu nedenle, eğer tarihi biraz olsun solumak istiyorsanız, en kısa zamanda köye gitmekte yarar var. On sene sonra çok farklı bir köy ile karşı karşıya kalabiliriz!

M. Bülent VARLIK
(Econ/Stat'ocak-76)

mbvarlik@ktv.ttnet.net.tr

Havalandırma, tüy tepeli tanrılar,
hav tüyü şehir, güvercin rahipler,
tezgahtar peri...

Yılmaz ODABAŞI

O bir yenik serçeydi sıkılınca ağlamaya çıkardı Ben yürüsem bütün yollar ona çıkardı...

...sanırım yine oldu. Sanırım diyorum çünkü tüy tepeli tanrıların kocaman ve yavaş cüsselerinin hareketini bizler seçemeyiz. Bitkilerin muzip ve habersizce hayatın akışını kendi yönlerine çevirileri gibi onlar da yavaşlıklarıyla ters orantılı bir kudretle değiştiriverirler evreni. Bazen de şimdi bana olduğu gibi aralarından bazıları sanki varlığımızı hissetmiş gibi davranırlar. Gözlerinin içinden sıçrayan bir şimşek ürkek ve kıvrak boynumuza takılıverir. Elimde değil sanırım bir içgüdü, ben çoğunlukla fırlayıp kaçıveririm. Havalandırma borularının tel boşlukları arasındaki yuvama saklanırım. Çoğu zaman da merak ederim. Acaba tüy tepeli tanrıların bizden haberi var mı? Sonra annemin söyledikleri aklımı okşayıverir. Bizden haberleri olmasa bu ucu bucağı olmayan havalandırma evrenini, sınırsız tapınağı neden inşa etmiş olsunlar ki? Hem öyle olmasa tüm bunlar fazlasıyla anlamsız kalmaz mıydı? Sonunu göremediğim havalandırma kanalları, bizlere ait gagamızın dokunabileceği, tırnaklarımızın tutabileceği tel kafesler, yanına yaklaştıkça ısındığımız beyaz ışıklı ama yakmayan rüya kandilleri ve her zaman her yerde bin çeşit yiyecek. Bunların hepsi onların kadirşinaslığının işareti değil mi? Kanatlarımın arasındaki belli belirsiz yelin her telek arasından bin titreşimle kendini göstermesi mutluluğumu yaşadığım oradan oraya uçma oyunumu oynarken kafama takılanlar bunlar. Bir yandan da etrafı kolaçan ediyorum. Belki patlamış bir pirinç paketinden birkaç pirinç tanesi, belki –çok

şanslıysam- mısır gevreği atıştıran birinden kalma birkaç gevrek kırıntısı ya da çürüdüğü için kenara ayrılmış meyvelerin kutsal nektarından bir içim görürüm, yuvamın içinde gagalarını geleceklere ve yaşama açmış yavrularımın kursaklarına bir nefes, bir anlık göz feri daha bırakabilirim. Onlar ne de olsa benim neslimin devamı, tapınaktaki serçe nüfusunun yeni tomurcukları olarak kıpırdanıyorlar. Gözlerimin önüne getirebiliyorum. Ambalaj iplerinden emek emek, binlerce gidiş gelişle sökülmüş liflerle birbirine bağlanmış oluklu mukavva, jelatin ve sünger parçalarından yapma yuvada henüz tüyleri çıkmamış bedenleriyle birbirlerine sığınmış çığılık çığığa açlıklarını ve ilk kalem tüyelerinin hasretini haykırıyorlar. Yerde yürümenin uzayda denge sağlamak kadar zor olduğu bizim dünyamızda havada sarmalanan bir kuş düğünü efsanesi, ya da annemden dinlediğim suda yaşayan akıl almaz balık sürüleri gibi gözlerime doluyorlar.

Ben burada doğdum. İnsanların süpermarket adını verdikleri tapınakta. Dış dünyayı hiç görmedim. Tabi annemin tüyelerinden devşirircesine zihnime saldırdığı dış dünya gerçekten varsa. Bunu öğrenmek için uğraşacak cesaretim hiç olmadı. Dış dünyaya ulaşmak için aşmak gereken sayısız tehlike hep gözümü korkuttu. Annemden dinlediklerim ve eskilerin efsanelerinden kulağıma çalınanlara göre, ucu bucağı olmayan havalandırma bacalarından geçilip, bacaların içindeki bir serçeyi anında tüyelerine ayıracak pervaneler de atlatılabilirse kuş

nefesine son demini tattırarak zehirli gazlarla dolu uçsuz bucaksız bir yere gelinmiş. Burada tüy tepeli tanrıların yerde bizim kadar hızlı hareket etmelerini sağlayabilen tekerlekli makineler bulunmuş. Zehirli gazlar bu makinelerin ortalara saldığı bir cehennem soluğuymuş. Olur da bu bölgede sağ kalınırsa ortalıkta cirit atan "kedi" namılı korkunç canavarlara yem olmak işten bile değilmiş. Karanlıkta bile görebilen bu canavarlar cansız bırakan zehirli gaza aldirmeden sessizliğin içinde pusuya yatar, avlarını beklerlermiş. Tüm bu tehlikeleri aşabilir, tüy tepeli tanrıların gazabını üstünüze çekmemeyi başarabilirseniz sizi bekleyen en son ve sinsî tehlikenin önünde bulurmuşsunuz kendinizi. Her yerin renk renk ve ışık ışık olduğu bir mekana çıkar, bütün duyularınızın aşırı yüklenmekten köreldiği bu yerde görünmeyen, yalnızca çarpılınca hissedilen soğuk duvarlar önünüzü kesermiş. Bu soğuk duvarları görmeden uçmaya çalışan bir serçe çoğu zaman olanca kanat hızı ile onlara çarpar, kendi ağırlığının zalimliğinden kurtulmak için oradan oraya kanat çırpıştırır, paniğe kapıldıkça başka duvarlara da çarpar, sonunda da kanlar içinde tanrıların ayaklarının altına yığılıverirmiş. Efsanelere göre tüm bu engelleri aşanların ulaşacakları dış dünyanın kendisi ise hem tehlikelerin hem de güzelliklerin en büyüklerini bir arada barındıran çetin yaşam koşullarının yaşam sevinci damıtan görüntülere kaynaklık ettiği bir yermiş. Güneş denen, her an ısıtan ama ne kadar yükseğe uçulursa uçulsun ulaşamayan ve dokunulamayan bir kandil, uçarken çarpma korkusu olmayan mavi bir özgürlük fonu, bir kuşu aşkından bedenini dikenlerine çarparak feda etmeye yöneltebilecek kadar aşka batıracak güzellikte çiçekler ve daha neler neler. Bütün bunları ben hiç görmedim. Yalnızca bana anlatılanların geri çevrimli kıvrımlarının üç boyutlu yalanlarına tutsak bir hayal aleminden dilime ve kuyruğuma vuranlar güçsüz yüreğimi titretiyor ara sıra.

Annemin bana yatmadan önce ya da gagamdan içeri, kursağıma bıraktığı bisküvi kırıntılarını yuttuktan sonra anlattığı öyküler arasında en ilginçleri de dışarıdaki kuşların yaşamı ve tüy tepeli tanrıların kurduğu şehirlerle ilgili olanlardı. Anneme göre dışarıda yalnızca serçeler değil binlerce farklı kuş türü varmış. Biz serçeler onlar arasında en ufak tefek türlerden biriymişiz. Diğer türler arasında dev

gibi olanlar ve uçamayıp koşanlar bile varmış. Bu farklı türlerin yüzlercesi, binlercesi doğada özgürce varlığını sürdürmüştü. Kendi düğün ve cenazelerini yapar, kendi aşklarını yaşarlarmış. Annemin anlattığına göre doğada hiçbir şey bir kuş düğünü güzelliğini taşımazmış. Biraraya gelen aynı türde sayısız kuş sanki hepsi birden havada dalgalanan bir ipek şalmış gibi parlayan, titreşen ve kıvrılan bir bütün oluşturmuş. Bu dansın bazen saatlerce sürdüğü olurmuş. Görünmeyen bir neşe elinin buruşturup havaya attığı bir parça kumaşın ağır çekim yere düşüşünün bir düş dünyasından çıkıp gelmişçesine eşsiz ve lirik yansıması olan bu dansın bir benzeri de kuş cenazelerinde daha hüznünlü bir şekilde gerçekleştirilirmiş. Bunların hepsi de kulağa inanılmaz gelen ama annemin hatırasıyla birleşince gerçekliğine inanmak istediğim hikayeler. Yine de avuntu diyarından kalma bir heyecanla hayal etmeye çalıştığım bu olayların hepsi de aslında o kadar yabancı ki bana. Hepsini bir düzine kadar olduğumuz şu süpermarketin içinden bakıp sayılabilme özelliğinin anlamını yitirdiği büyüklük ve şekildeki dış alemi yüreğimde hissedebilmem, içimde canlandırabilmem o kadar zor ki. Durduğunu görüp, hareketini yalnızca sezebildiğim, renklerin ışık aleminden en canlı halleriyle çıkıp durağan bir akıntıda son bulunduğu, her yüzeyin parlak ama her köşenin yabancı olduğu bir mekanda içimden bazen hayallerimi seçip orada yaşamak geçiyor. Güzel olduğu kadar korkutucu hayallerde...

Korkmak yersiz aslında biliyorum. Tüy tepeli tanrılar bu yüzden bizi kendi suretlerinden bir parça ile birlikte yarattılar. Bizler onları kolayca tanıyalım diye. Annemin söylediğine göre tanrıların şehirleri de bunu bize hatırlatmak için inşa edilmiş. Yeterince yükseğe uçulursa şehirler bir kuşun hav tüyleri gibi görünürmüş. Rüzgarda her fırsatta sallanan sarsak bir ağaç dalı kadar dağınık, tülüsü ve neredeyse sonsuza dek kendini alt parçalara ayıran bir süreklilikte... Ama aşağılara doğru inildikçe manzara değişirmiş. Havın iplikçikleri geniş bulvarlara ve caddelere, iplikçiklerin arasındaki boşluklar da binalara, parklara ve boşluklara dönüşürmüş. Bu boşlukların arasında sayısız serçe, güvercin, kumru, karga ve başka kuşlar yaşarlarmış. Her biri tüy tepeli tanrılar için zamanın bekleliğini yapar, bulabildikleri her yerde, her paratoner tepesinde,

her pencere pervazı ve her balkon çıkıntısında vaktin buğusunu sayarlarmış. Bazı yerlerde de kuşlardan oluşan bir rahipler ordusu tüy tepeli tanrılara yakın olmak için birlikte huşu içinde tapınırlarmış. Parklarda tanrıların kendilerine attıkları buğday tanelerini yere bile dokunmasına izin vermeden yutan ve sürekli dua eden şişman rahip güvercinler, camilerin avlularında demlenen ve sema eden kumrular gibi. Rahip kuşlar yaşadıkları şehrin mekanını kuşanır, o şehre ait sembollerini kutsarlarmış. Her şehrin bir de asli kimliği, şekli varmış. Annem içinde bulunduğumuz şehri kenarı kırık bir çanağa benzetirdi hep. Çanağın içindeki özlü sıvı çanağın içinde duramayıp dışarıya sıçarmış. Tanrıların şehirleri de kendileri gibiymiş. Hikmetlerinden sual olunmazmış.

Hikmetinden sual olunmayan mekanların hem içinde hem de dışında, korunaklı bir yabancılığı yaşıyorum belki de, ben bilemiyorum. Arasında dolaştığım reyonların farklı kokuları ve görüntüleri arasında dolaşmaya prangalanmış bir kuş hayatını yaşıyorum. Şu anda et reyonunun üstünden geçiyorum. Yukarılara kadar yükselen soğuk hava iliklerime kadar titretiyor beni. Sonra her zaman sentetik bir parfüm bulutu ile kaplanmış olan deterjan reyonunu geçip yeni açılmış olan kuruyemiş reyonuna yöneliyorum. Kavrulmuş kahvenin ve leblebinin kokusu beni kendimden geçiriyor, sersemliyor gibi oluyorum. Yalpalayarak uçarken gözümde bir alışveriş arabası takılıveriyor. Arabanın içindeki küçük bir kesekağıdı sanırım, arabaya biraz fazla hızlıca fırlatıldığından patlamış, içinden yanibaşındaki domates poşetinin üstüne birkaç badem tanesi saçılmış. Çok hızlı bir şekilde karar verip dalışa geçiyorum. Bir çırpıda arabanın içine atlıyorum. Dökülmüş badem tanelerinden birini kapmaya çalışıyorum. Ama taneler çok büyük. Küçük gagamla tutamayacağım kadar. Bir tanesini seçip parçalamaya çalışıyorum. Bunun için bademi ayaklarımla tutmam gerekli. Uğraşıyorum ama çok başarılı olamıyorum. Kan ter içinde uğraşırken birden üstümde beliren bir karaltı ile irkiliyorum. Kaçmaya

vakit olmadan üzerine bir torba pirinç atılıyor. Midemden bir sinek ordusu geçiyor, gözlerim kararıyor. Aradan ne kadar vakit geçtiğini hatırlamıyorum. Ritmik bir şekilde öten yapay bir sesle kendime geliyorum. Kayan, siyah bir zeminin üstündeyim. Torbalarla birlikte kayıyorum. Ama kıpırdayamıyorum. Sağım solum poşetlerle, ambalajlarla dolu. Sanki elim kolum bağlı, bir sunağın önüne doğru kayıyorum. Korku, içi boş kemiklerimde boşluğu kendi rengine boyuyor. Tüy tepeli tanrıları kızdıracağım korkusuyla kaskatı kesiliyorum. Sonra, sonrasını hiç unutamıyorum. Çok yavaşça, incitmekten ürken bir yumuşaklık beni kavlıyor, içinde atan bir nabızla benim fırlayacakmış gibi sıkışan kalbim birlikte atmaya başlıyor. Gözlerimi açtığımda tüy tepeli, hatta tüyleri bütün başını sarmış bir tanrının kocaman gözlerinde kendimi, ellerinin arasında kaybolacak kadar küçük kalan yansımamı görüyorum. Orada başka şeyler de görüyorum. Durdurulmuş bir rüzgarın enerjisine bürünüp hareket ederken, kabaran bir yer kabuğu üzerinde şekillenen çıkıntılar, üzerleri yeşil nesnelere kaplı direkler, siyah ve dur durak bilmeksizin uzanan dar düzlükler seçiyorum. Süpermarket tapınağının tersine orantısızlıkların, eğriliklerin de bulunduğu bir mekan oluyorum. Sanıyorum annemin anlattıkları gerçek ve ben onları görüyorum...

Şehreküstü Der ki: Şehirle barışmak için, şehrin sakinlerini birer tanrı gibi gören ve kendi dışlarını alevin varolan tek içi zanneden varlıklar olmadan şehrin bütün rengini yitireceğini fark etmek gerekir. Küstüm boz!

Zafer ŞAHİN (CP'96)

Dev Çekirge

Çekirgeyi Yiyen Fırsatçı Kriket

ÇEKİR

Birçok miniğe yuva olan ODTÜ arazisinde, çekirgeler nüfus üstünlüğüne sahip olan böceklerden. Arazide yürüyüşe çıktığınızda çevrenize dikkatlice bakarsanız mutlaka birçok çekirge görebilirsiniz. Bakmasanız da seslerini mutlaka duyacaksınız. Gelin, arazinin zıplayan bu miniklerine biraz yakından bakıp tanıyalım.

Zıplamalarıyla ün kazanmış çekirgeler, "Bir zıplarsın çekirge, iki zıplarsın çekirge ..." şeklinde konuşmalarımıza bile girmeyi başarmışlar. Aslında "bir, iki..." defa değil ömürleri boyunca zıplayan bu minikler en çok bilinen böceklerden. Doğa burada gene çeşitliliğini gösteriyor. Bilinen 20.000 civarında çekirge türü olduğu, bilinmeyenlerin de bir bu kadar daha olabileceği söyleniyor. Bu miniklerin tür çeşitliliği kadar nüfusları da çok fazla. Bazı yer ve şartlarda inanılmaz sayılara ulaşabiliyorlar. Çekirge sürülerinin tahıl tarlalarını silip süpürdüğünü herkes duymuştur. ODTÜ arazisinde yürürken ayaklarımızın arasından çevreye saçılan birçok çekirgeyi görüp, otların arasına oturup da onları beslenirken izlediğimizde bunun kolaylıkla gerçekleşebileceğini kavramak zor değil.

Zıplamalarıyla ünlü çekirgeler bu özelliklerini güçlü,

kas yumağı arka bacaklarına borçlular. Bazı türlerin arka bacaklarına yakından bir bakışla geometrik dizilişli kasları farketmek mümkün. Sadece zıplamakla yetinmeyip aynı zamanda kanatlanıp uçabilen çekirgeler, anten uzunluğuna, ayak ve vücut yapısına göre sınıflandırılıyor. Çoğumuzun bildiği, ilk görüşte çekirge diyebildiğimiz olanlar kısa antenli olanlar. Anten boyu vücut boyuna eşit ya da daha uzun olanlar, uzun antenli çekirge, kriket... gibi isimler alıyorlar. Uzun antenlilerden olan kriketler, ODTÜ arazisinde en çok karşılaştıklarımızdan. Özellikle noktalı kriketler nüfus sıralamasında ilk sırayı alıyor diye düşünüyorum.

Çekirgeler, sadece zıplayıp uçmuyorlar, aynı zamanda değişik sesler çıkararak da arazinin güzelliğine katkıda bulunuyorlar. Gürültücü minikler kanatlarını birbirine ya da bacaklarına sürterek bu sesleri üretiyorlar. Çoğunlukla eşleri çağırmak amacıyla çıkarılan bu sesleri duymak için eşlerin de kulakları iyi gelişmiş olmalı. Çoğu tür bu sesleri bacaklarıyla duyuyor. Çünkü kulakları bacaklarında bulunuyor!

Bazı yerlerde kıtlığa sebep olabilecek kadar obur ve çok sayıda olan çekirgelerin bu özelliklerinden dolayı bitki ile beslendiğini biliyoruz. Ancak bazıları diğer

Uzun Antenlilerden: Kriket

Desenli Çekirgenin Gözleri de Desenli!

göçler

böceklerle besleniyorlar. Bazıları da zorunlu hallerde ya da bir fırsat yakaladığında diğer minikleri canlı ya da ölü halde yiyorlar. Doğada fırsatçı olmak, bu sayede her ortamda ve koşulda yaşama beceresine sahip olmak nesillerin devamına katkıda bulunuyor.

Çok değişik renklerde çekirgeler görmek mümkün. Ancak genellikle kolayca farkedilip avcılara av olmamak amacıyla donuk renklere sahip olanlar çoğunlukta. Bu çekirgeler de birçok böcek gibi gerçek kamufraj ustalarından. Yeşil bitkilerin arasında kaybolan yeşil çekirgeler, sararmış otların içinde ve toprak üstünde zor farkedilen sarımsı, kahverengimsi ve grimsi çekirgeler bunlara örnek olarak verilebilir. Birçok çekirgenin vücudu muhtemel düşmanlara görünmemek, onları yanıltmak amacıyla değişik desenlere sahip oluyor. Çekirgelerin en çok hayran olduğum yönlerinden biri de bu desenlerin vücutlarının tamamını kaplaması. Gözlerini bile! Düşmana görünmemek için kamufraj giysisini giymekle yetinmeyip yüzünü bile boyayan askerleri hatırlatan ve belki de onlara esin kaynağı olan bu çekirgeler, mükemmel bir kamufraj dersi veriyor.

Bir yıla aşkın bir süredir odtü'de doğa sayfasını yürütmekte olan Selim Gümüş, yazılarına bir süre ara verecektir. Kendisini, odtülüler bülteni'ne olan özverili katkıları için teşekkür ederiz.

Doğanın her bir parçası gibi, arazinin gerçek sahiplerinden olan çekirgeleri de yakından izleyip özelliklerini öğrendikçe doğaya olan hayranlığımız ve sevgimiz biraz daha artıyor. Böylece: Yaşamak için herşeyden daha fazla muhtaç olduğumuz doğanın farkına varıp, biraz da olsa koruma bilincini kazanıyoruz... Doğayla iç içe ve sevgi dolu günler diliyorum. Hoşçakalın.

Selim GÜMÜŞ (EE'90)
www.selimgumus.com

Bu yazı ve fotoğrafların kullanım hakları Selim Gümüş'e ait olup, odtülüler bülteni dışında izinsiz kullanılamaz.

Noktalı Kriket

adalar rengarek

Şemsiyeler Yükselir

Hamit Görele ismi en çok rengarenk şemsiyeli kadın figürleri ile ada resimlerini çağrıştırır bende. Bir taraftan rüzgarda şişmiş pupa yelkenler denizde yarışırken sanki raksedercesine ellerinde allı morlu şemsiyeleriyle salınarak yürüyen endamı güzel kadınlar yelkenlilere nisbet yapmaktadır.

Sanatçı, Kübizm ve Konstrüktivizm'den etkilenerek doğayı geometrik denklemlerle analiz edencesine bir resim dili oluşturmuş, kütleler ve ritimleri arasındaki ilişkiyi resimlerinde sorgulamış, coşkulu fırça darbeleriyle rengin de hakkını vererek lirik romantik resimler yaratmıştır. "Karadeniz'de Fırtına" isimli resminde bulutlar, ağaçlar ve diğer topografik öğeler kaya kütesinde olduğu gibi detaylara girilmeden şematik bir dille resmedilmiş, öte yandan doğanın gücü ve fırtınanın şiddeti coşkulu fırça hareketleri, açık koyu renk dengeleri ile enikonu hissedilmekte olup adeta insanı irkiltmektedir. Görele, başta peyzajları olmak üzere resimlerinde nesnelere birer plastik öğe olarak ele almak suretiyle doğayı yansıtır. En çok da Kurtuluş'dan Heybeliada'dan peyzajlar yapmıştır. Görele'nin "topuz saçlı kadın portresi" ile "odalık" resimleri bir dönem Matisse etkisinde kaldığının göstergesi olup, "ornamental" (süslü) çizgilere özellikle nü resimlerinde yer vermiştir. Resimleri arasında "ekspresyonistler" de olduğu gibi ifade yüklü portreler de geniş bir yer tutmakta olup İdil Biret'in, Beethoven'ın portrelerini yapmış, hatta kendi portresini ("otoportre") resim paletinin üzerine resmetmiştir. Adnan Saygun ile olan arkadaşlığı, "şan

konseri"ni resimlemesi müziğe olan duyarlılığının birer göstergesi olsa gerek.

1967 yılında açtığı "Sanat Anlayışım" başlıklı retrospektif sergisinde "Mavi, gök ve deniz olduğu için değil, deniz ve gök mavi olduğu için güzeldir. Yeşil, ağaç olduğu için değil, ağaç yeşil olduğu için güzel." diyen Hamit Görele sanat anlayışını "müziğin matematiğe, resmin de geometriye dayandığına inanırım" sözleriyle özetlemiştir.

"Bütün dava, sanata getirebileceğimiz bir yeni tatta"

"...Her doğa parçasının güzel olmadığını doğa aşıkları da bilir. Doğa güzelliği bile, renklerin oyunu ve düzeni oranında güzeldir. Doğayı yıkıp yeni ölçüler, yeni orantılar, yeni renklerle yepyeni bir dünya kurmak isteyen Chagalle'ler, Dufy'ler, Matisse'ler de doğanın baskısından kurtaramadılar kendilerini. Arabasından tabancasını havaya sık sık "Picasso geliyor" diye naralar atarak Parise giren ihtilalci İspanyol delikanlısı oldu klasik sanat anlayışına karşı ilk isyan bayrağını açan ve sanatçıları ayaklandıran. Picasso'nun sanata getirdiği ve az zamanda bütün sanat dünyasını saran bu yeni anlayışta ona dünya ölçüsünde ün sağlayan. Kandinsky yaptı ve başardı asıl ihtilali. Elimizdeki renkleri doğa yapısına uyararak koyma yerine, istediğimiz gibi ve istediğimiz düzende kullanmayı getirdi sanata. Bu anlayışta Picasso ve Braque da az zamanda klasiklere karıştılar." diyerek çağdaş sanat hakkındaki düşüncelerini belirtmiş ve resimlerinde klasik ustaların tersine geometrik biçimleri saklamaya

gerek duymadığını vurgulamıştır. "Doğada eşi olmayan ve insan zekasının bulunduğu bu biçimler en sağlam biçimlerdir. Ama arada sırada kaçamak yaptıklarım da olacaktır doğayı geometrikleştirerek" demiş ve Yunan Mitolojisi'ndeki Jüri'nin müzik tanrısı ihtişamlı Apollon'un yerine flütünü daha özgün üfleyen Marsyas'ı yeğlemesini örnek göstermiş, "Bütün dava, sanata getirebileceğimiz bir yeni tatta" diyerek sanatta özgünlüğü ve yeniliği savunmuştur. Öyle ki, bir zamanlar sergilerine gelen aydın dostlarının resimlerini modern diye yadırgadıklarından, hatta daha ileri giderek doğayı çirkinleştirdiği eleştirisinde bulduklarından yakınmış, ancak, yeni sanat anlayışları ve Picasso

gerçeği ağır basmaya başladığında bu kez, bu aydınların kendilerinden kuşkulandıklarını, modern resim namına işlenen cinayetlere sessiz kaldıklarından yakınıyordu Hamit Görele. Sanatçının bir gazetede makalesinde değindiği "Bugünlere nasıl eriştiğimiz acı hikayesini anlatacak değilim...Nasıl bir sanat fedaisi olduğumuzu ancak gelecek nesiller ve sanat tarihi, çağımızın ressamını anarken farkedecektir." sözleri oldukça düşündürücüdür.

"Güzel Resim" yapmacılığı ve kişilik ezberciliğini ilk yıkan sanatçı

1900 Görele doğumlu sanatçı mühendislik tahsilini yarıda bırakarak 1928'de Güzel Sanatlar Akademisi'nden mezun olmuş, Akademi'de Hikmet Onat ve Çallı İbrahim ile çalışmış ve sonrasında Anadolu'nun çeşitli yörelerinde uzun yıllar resim öğretmenliği yaparak hayatını kazanmıştır. "Fecirle beraber uyanıyorum. Güneş doğuncaya kadar okuyor, güneş doğduktan ders saatine kadar da resim yapıyorum, fakat ders saatlerim bitip de yorulan dimağımı bir parça dinlendirmek ne güçtü." demiş; Türkiye'de bir sanatçının, sanatıyla değil, umumiyetle başka bir yan işle karnını doyurmaya çalışması onu

derinden yaralamış, lisede derste kaç defa, "neden şu anda sehpanın başında değilim" diye hayıflandığı anlar olmuştur.

Hamit Görele 1928 yılında Fransa'ya tahsile gönderilmiş, 1930 'da Montparnasse Bulvarı "Grand Galerie Moderne" de açılan karma sergide "Firavunun Eşi" ve "Odalık" adlı resimleri ile Cezanne, Matisse, Picasso, Bonnard gibi çağımızın dev ressamlarıyla yan yana yer almıştır. 1933'de yurda döndükten sonra "Müstakil Ressamlar ve Heykeltraşlar Birliği" 'nin sergilerine katılan, bir ara başkanlığını da yapan sanatçı, çağdaş Türk resminin ilk örneklerini vermiştir. 1967 yılında "Yılın Sanatçısı" ödülüne değer görülürken, 1978 yılında "Devlet Onur Belgesi" verilen iki ressamdan biri olmuştur. Türk resim sanatının önemli yapı taşlarından biri olan Hamit Görele resim sanatımıza modern kişiliğini kazandırmak için uzun, yorucu, dirençli ve çoğu zaman da tek başına özverili bir mücadele verdikten sonra 6 Haziran 1980 tarihinde aramızdan ayrılmıştır.

"Görele'nin coşkulu ve hatta fırtınalı üslubu beni hep ilgilendirmiştir. Onun doğaya, insana ve nesneye bakışı, gerçek bir sanatçı duyarlılığını yansıtır. Görele'nin yaptığı resimlerde aynı yıllarda, başkaları ile paylaştığı başka hiçbir ortak yön yoktur. Çok kişisel, çok özgür, lirik ve dışavurumcu nitelikleri vardır, ama bunları bir akımın özellikleri olarak kullanmaz." diyerek Görele'nin sanat tarihimizdeki ayrıcalıklı yerini vurgulamıştır Turan Erol.

Görele'nin bir sergisi nedeniyle yayınlanan Mimar Sinan Üniversitesi yazısında "Türk resminde 1930'lu yıllarda gelişen yenilikçi hareketin içinde görev alan başlıca sanatçılardan biri de Hamit Görele'dir. "Güzel Resim" yapmacılığı ve kişilik ezberciliğini ilk yıkan, kendine rağmen beğenilmeme tehlikesinden korkmadan, tembel tabulardan cayan ilk sanatçı odur." denilerek Görele'nin özverili mücadelesi övülmüştür.

Kaynakça:

- A History of Turkish Painting, Palasar S.A.
- Yapı Kredi Kültür Merkezi tarafından düzenlenen Hamit Görele sergi kataloğu.
- Hamit Görele resmi web sitesi (www.hamitgorele.com)

Alaattin BENDER (EE'90)
www.alaattinbender.com

ODTÜ U3 binasında bir heykel var

(Fotoğraflar: Aydın Tiryaki 2001-2004)

Heykelin restore edilmeden önceki görünümü (2001)

Dairesel bir kaide üzerinde duruyor (2004)

Yarı saydam kubbe şeklindeki tavadan gün boyunca heykele ışık vuruyor. (2004)

U3 binasına girdiğinizde heykelin üst bölümünü görebiliyoruz.

ODTÜ yıllarımızda U3'de ders almayanımız azdır. Özellikle bizim yıllarımızda olanlar mutlaka Yuluğ Hoca'nın (Yuluğ Tekin Kurat) tarih derslerini U3'te izlemişlerdir. U3'e ön kapıdan girdiğimizde dairesel bir boşluğun ortasında heykelin üst bölümü görünür. Alt kattan yarım küre şeklindeki yarı saydam tavana kadar uzanan heykel adeta binanın bir parçası gibidir. Kayıtlarda adı ODTÜ U-3 Abstre Heykel olarak geçiyor. Ülkemizin önemli heykeltıraşlarından Şadi Çalık'a ait bu heykel 1968 yılında yapılmış. Son zamanlarda, uzun yılların izleri heykelin kaplama malzemesi üzerinde görülmeye başlayınca bu yıl kaplama malzemesi değiştirilerek restore edildi.

Mehmet Şadi Çalık (1917-1979)

1917: Kandıye'de doğdu

1923: İzmir'e göç

1939: Güzel Sanatlar Akademisinde Belling'in öğrencisi

1949: Paris

1950: Yurda dönüş

1957: Minimumizm ile oluşan büyük ilgi

1959: Güzel Sanatlar Akademisi'nde asistan

1966: ODTÜ Atatürk Anıtı

1969: Doçent

1971: Profesör

24 Aralık 1979: İstanbul'da yaşama veda...

Biyografi: Hüseyin Gezer'in "Cumhuriyet Dönemi Türk Heykeli" kitabından özetlenmiştir. İş Bankası Yayınları (1983) Sayfa 199

Aydın TİRYAKİ (CHE'81)

U3'ün alt katından tavana kadar uzanıyor (2004).

"Bizim Bölüm Buluşuyor"

Programında Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü (ID) Buluştu

ODTÜ Mezunları Derneği KİM Çalışma Grubu koordinasyonunda yürütülen "Bizim Bölüm Buluşuyor" etkinliği bu kez Endüstri Ürünleri Tasarımı Bölümü mezunları ve öğrencilerinin katılımıyla 24 Ekim 2004 Pazar günü gerçekleştirildi.

Samimi bir havada gerçekleşen toplantının ilk aşamasında öncelikle söz alan mezunlarımız özellikle kariyer hedeflerine ulaşmada hangi aşamalardan geçtikleri, hedeflerine ulaşıp ulaşamadıkları, öğrencilerimizin hem okul hayatlarında hem de mezun olduktan sonraki hayatlarında hedeflerini nasıl belirlemeleri ve nasıl bir yol izlemeleri gerektiği ve Türkiye'deki tasarım olgusunun, bundan on yıl öncesine göre nasıl bir gelişim izlediği konuları üzerinde durdular.

Toplantının ikinci aşamasında ise öğrencilerimiz, hazırladıkları sorular mezunlarımıza yönelterek merak ettikleri konularda bilgi sahibi oldular. Öğrencilerimizin hazırladıkları sorular genellikle mezunların iş hayatına başladıklarında yaşadıkları zorluklar ve bu zorlukların nasıl aşılması gerektiğine yönelikti. Mezunlarımızın yaşadıkları tecrübeleri öğrencilerimizle paylaşmasıyla öğrencilerimiz hem eğitim hem de iş yaşamlarında karşılaştıkları her türlü sorunlara karşı objektif olarak nasıl çözüm yolları bulabilecekleri konusunda fikir alma şansına sahip oldular.

Kapanış konuşmasını Bölüm Başkan Yrd. Doç. Dr. Fatma Korkut'un yaptığı toplantıda üzerinde görüş bildirilen konuları şöyle özetleyebiliriz:

- Türkiye'de tasarım kavramı, gelişimi ve gelişiminde rol oynayan faktörler
- Endüstri Ürünleri Tasarımı konusunda ODTÜ eğitiminin sağladığı avantajlar ve dezavantajlar,
- Eğitim sırasında etkin bir kariyer planlamasının yapılabilmesi,
- Eski mezunlarımızın, yeni mezunlarımıza destek olması ve bu desteğin "KİM ÖĞRENCİ DANIŞMANLIĞI PROGRAMI" ile daha da yaygınlaştırılması,
- Tasarımcının kendini markalaştırmasının gerekli olup olmadığı ve kendini markalaştırmada, çalıştığı şirketlerin, serbest deneyimlerinin, yüksek lisansın,

yurtdışı deneyimlerinin ve eğitimi esnasında yaptığı stajların oynadığı rol,

- Şahıs olarak markalaşmak yerine takım çalışmasının verimliliği,
- Okulumuzun bulunduğu şehir olarak Ankara'yı dünyaca ünlü tasarım kentlerinden Milano veya New York benzeri bir şehre dönüştürmek için Ankaralı ve Ankara'da çalışan tasarımcılar olarak neler yapılması ve hangi yolların izlenmesi gerektiği,
- Bir kuruluşta tasarımcı olarak veya serbest tasarımcı olarak çalışmanın karşılaştırılması,
- Çalışılan firma yetkilisinin tasarıma bakış açısının önemi,
- Şirket kurmanın gerekliliği,
- Özgün tasarımda kendine güven konusunda tasarımcıların ve işverenlerin önemi,
- "Endüstriyel Tasarımcılar Meslek Kuruluşu"na (ETMK) katılımın azlığı ve kurulduğu tarih olan 1988 yılından beri Türk tasarımı ve tasarımcılarına katkısı.

Bu tür toplantıların bundan böyle düzenli olarak yapılabilmesi ve daha fazla katılımın sağlanabilmesi dileğiyle, emeği geçen herkese teşekkür ediyorum.

Tuğrul ORAL(ID'98)

BULUŞMAYA KATILAN ID MEZUNLARI:

ALİ BAKOVA' 88, ATEŞ GÜRŞİMŞEK'04, AYLİN PERÇİN KÜÇÜKKAYA'90, AYŞEGÜL TELLİ VURAL'84, BARIŞ MULLUK'95, BAŞAR ERDENER'04, BENSU BİTLİS YARKIN'92, BİLGE ÇETİNOĞLU'99, CANAN EMİNE ÜNLÜ'88, EBRU CANSIZOĞLU' 03, ENDER IŞIK'83, ENGİN ÇEKCEOĞLU'97, ERDEM SELEK'04, G.BURÇAK GÖNENÇ'95, GÜLAY HASDOĞAN'85, HALE TURANCI'04, K.ORKUN AKTAŞ'94, M. TEVİK ÖZEKİ'92, MEHMET YETKİN'98, MUSTAFA HASDOĞAN'85, NAZ EVYAPAN'95, NAZIM E. AYKAM'99, OĞUZ SAĞDIÇ'88, OZAN KAYAOĞULLAR'93, REFAK BURAK ATATÜR'04, SERVET IŞIK'99, TAHSİN ÇETİNOĞLU'97, TUĞRUL ORAL'98, ZEYNEP AKDOĞAN'03 VE BÖLÜM BAŞKANI FATMA KORKUT'88

Derneğimiz birim yöneticileri, kalite konferansına katıldı

Derneğimizin, birim yöneticileri ile katıldığı 7. Kalite Çemberleri Paylaşım Konferansı 14 Ekim 2004 tarihinde ODTÜ Kültür Kongre Merkezi'nde düzenlendi.

Farklı sektörlerin; müşteri şikayetleri, zaman ve enerji tasarrufu, kalite ve verimliliğin düşmesi vb. sorunlarına çözüm arayışları ile bu doğrultuda gerçekleştirilen uygulamaların ve bilgi birikimlerinin aktarımını ilgi ile izledik. Çalışanların yaptığı işe, aklını ve tecrübesini katarak, yaşanan problemlere sistematik çözümler getirmesinin mümkün olabileceğini bir kez daha gördük.

Konferansta elde ettiğimiz kazanımları Dernek ve İşletmemizde kullanarak daha üst seviyelerde "Kalite" eksenli yaklaşımlar ve hizmetler üretmeyi hedefliyoruz.

Kuzey Kaliforniya Temsilciği'nden Bir Fidana Can Suyu

Bir süre önce Güney Kaliforniya Temsilcimiz Cenk Temizel (PETE'03), her yurtdışı temsilciliğimizin, gereksinimi olan ODTÜ öğrencileri arasından en az bir bursiyere öğrenimi süresince destek olması yönünde bir kampanya önerisi getirmişti. Önerinin ardından başlatılan girişimlerde ipi ilk göğüsleyen, Kuzey Kaliforniya temsilciliği oldu.

ODTÜ Mezunları Kuzey Kaliforniya Temsilcisi Zafer Zamboğlu (EE'96)'nun girişimiyle toplanan 735 ABD Doları, Derneğimiz Burs Fonu'na aktarıldı. Temsilcilik, üyeleri arasında toplanan bağışlarla Derneğimiz Burs Komitesi'nin burs almaya değer gördüğü öğrenciler arasından birini seçecek ve bu öğrencinin öğrenimine katkıda bulunacak.

Kuzey Kaliforniya'lı ODTÜ'lülerden bu örnek girişime katkıda bulunan Alev Özlen, Ali Taner (MAN'87), Aydın Koç (EE'72), Ayşe Önal Zamboğlu (CHED'99), Barış Çağdaşer (EE'99), Fetkiye Akbulut (MATH'93), İpek Öktem Tunca (MAN'96), Kutay Üstüner (EE'79) ve eşi, Kemal Sönmez, Melda Ahmad (CENG'92), Murat Kaya (IE'01), Nevran Özgüven (METE'01), Nilgün Orta Mertol (IE'82), Attila Mertol (ME'76), Oğuzhan Oğuz (ME'96), Onur Fidaner (EE'01), Özben Evren (EE'96) ve eşi, Serdar Bulut (EE'96) ile Zafer Zamboğlu(EE'96)'ya teşekkür ediyoruz.

Çalışanlar, 11 EKİM GECESİ Doyasıya Eğlendi

11 Ekim 2004 gecesi gerçekleştirilen Çalışanlar Gecesi, Derneğimiz çalışanları ve ailelerinin yoğun ilgisiyle karşılandı. Yönetim Kurulu Başkanımız Sn. Metin Ger'in konuşması ile başlayan gecede önce Derneğimizde 10. yılını dolduran mutfak çalışanlarımızdan Tekin Milli'ye plaket verildi. Geçtiğimiz yıl boyunca ayın çalışanı olarak seçilen tüm arkadaşlarımız sahneye davet edildiler. Bu çalışanlarımız arasından Yılın Çalışanı ünvanına layık görülen Mutfak personelimizden Adem Alkan'a ödülü verildi. Eylül ayının personeli seçilen Didem Tort ve diğer tüm ayın personellerine birer teşekkür belgesi verildi. Gecede personeli temsilen Destek Hizmetleri Birim Amiri İsmail Özbaş bir konuşma yaparak personelin Dernekte

çalışmalarından dolayı menenunietini vurguladı ve böyle bir gece düzenlendiği için Yönetim Kurulu ve emeği geçenlere teşekkür etti. Katılan Dernek personelinin doyasıya eğlendiği gecede yapılan çekilişle, tamamı Derneğimiz mal ve hizmet sağlayan kuruluşlar tarafından tedarik edilen, televizyondan saç kurutma makinasına kadar çeşitli hediyeler dağıtıldı. Yönetim Kurulu üyelerimizin de katıldığı geceye, Grup Renk şarkılarıyla eşlik etti. Personel ve Yönetim Kurulu üyelerinin beraberce söyledikleri şarkılar ise geceye bambaşka bir renk kattı. Gecenin ilerleyen saatlerine kadar süren eğlence, katılan herkesin anı defterine, tatlı bir tebessüm olarak yazıldı.

Ayın Çalışanı

Eylül 2004 ayının personeli olarak Satış Pazarlama Birimi'nden Diğdem Tort seçildi. Geçen sene Aralık ayında aramıza katılan ve Turizm Otelcilik mezunu olan Diğdem, işletmenin ziyafet, toplantı vb etkinliklerinin satış ve pazarlaması ile organizasyonu için çalışıyor. Geçtiğimiz yaz havuzbaşında yaptığımız bütün düğün, nikah organizasyonlarında gösterdiği üstün başarı ve ilgi, üyelerimiz ve onların misafirlerince de tarafımıza iletildi. Gerçekleştirdiğimiz düğün vb. ziyafet hizmetlerinin tüm detayları ile ilgilenen Diğdem Ankara'da artık konuşulan ve takip edilen bu organizasyonlar için teşekkürü hak ediyor. Kendisini kutlar, başarılarının devamını dileriz.

hattuşa

gezisi

Hattuşa gezisinde bize rehberlik eden Çorum Müzesi arkeologlarından Dr. Önder İpek'e teşekkürlerimizle...

10 Ekim sabahı saat 07:15'de Vişnelik'te başlayan seyahatimiz, 15 dakikalık bir çay molası ile beraber yaklaşık 3 saat sürdü. İlk durağımız Çorum Müzesi'nde bizi Arkeolog Dr. Önder İpek karşıladı ve tüm gezi boyunca bize rehberlik etti.

Çorum yöresinde yapılan çok sayıda kazıdan çıkan buluntuların sergilendiği Çorum Müzesi, Osmanlı döneminden kalma bir hastane binası. Bina restore edilerek son derece modern bir müzeye dönüştürülmüş. Sergileme tekniği ve buluntuların güzelliği ziyaretçilere büyüleyici bir atmosfer sunuyor. Tarih boyunca bölgede yaşamış medeniyetlerin eserlerinin yanında en ilginç sergilerden biri Eski Tunç Dönemine ait bir mezarının canlandırması. Alacahöyük'te bulunmuş bu mezar örneğinden anlaşılan o ki, Maden Çağı insanları ölümlerinin mezarına boğa, geyik gibi hayvan heykelleri bırakıyorlarmış. İlginç olan, çoğumuzun Hititlere ait olduğunu sandığımız üç hayvanlı güneş kurslarının, Hititlerden önce yaşamış olan Hatti'lerin eseri olduğunu öğrenmemiz oldu. Hititlere ait mezarlardan, maalesef, fazla bir buluntu olmamış. Hititlere ait çeşitli kaya veya vazo üstü kabartmalardan anladığımız kadarıyla dini törenlerde soytarılar, cambazlar çeşitli eğlenceler düzenliyorlar, halk tanrılarına çeşitli hayvanlar kurban ediyor ve armağanlar sunuyorlarmış.

Özellikle ortasında çift başlı boğa, keçi gibi hayvanların yer aldığı sürahiler ilgi çekiciydi. Yine Hititlere ait çeşitli savaş aletleri, banyo kapları, bir kanalizasyon sistemi, kralların soyağaçlarını anlatan hiyeroglif kaya kabartması, yine krala ait olduğu düşünülen kılıç, antik damga ve mühürler bakmaya doyamadığımız parçalar oldu. Ayrıca müzede Roma, Frig, Bizans çağlarına ait de çok sayıda eser sergileniyor.

Bir sonraki durağımız Alacahöyük'tü. Müzeyi gezmeden önce ağaçların altında açık havada bir güzel karnımızı doyurduk. Buradaki müze Çorum Müzesine oranla oldukça küçük. Ancak yine de Eski Tunç, Hitit İmparatorluk ve Frig çağlarına ait benzer parçalar inceledik. Burada asıl güzel olan açık alandaki ören yeri gezisi oldu. Alana iki yanı sfenskli heybetli bir kapıdan giriliyor. Ayrıca yine duvar kabartmalarında Hititlerin dini ve gündelik hayatları işlenmiş. Sol tarafta ise 13 tanesinden birini (L mezarı) Çorum Müzesinde buluntularıyla birlikte detaylı inceleyebildiğimiz değişik mezarlar mevcut.

Boğazköy'deki açık hava tapınağı Yazılıkaya üçüncü durağımızdı. Burada pekçok tanrı, tanrıça ve onların hayvanları, dini törenler kayalara işlenmiş. Anlaşıldığı kadarıyla Hititler, yeni yıl, baharın gelişi gibi zamanlarda burada kutlamalar yapıyorlarmış. A odasında solda tanrılar ve sağda ise tanrıçalar dizisi betimlenmiş. Ana sahnenin karşısındaki duvarda Kral III./IV. Tudhalla betimlenmiş olup elinde egemenlik sembolü ucu kıvrık bir asa tutmakta. B odasında ise orak şeklinde kılıç taşıyan 12 tanrı kabartmasını

görüyoruz. Bu odada Hitit kraliyet ailesinin ayinlerini yaptığı tahmin ediliyor.

Gezimizin son durağı UNESCO tarafından 1986 yılından beri Türkiye’de korunmaya alınmış Dünya Kültür Mirası sayılan Boğazköy idi. Son durak deyince tek bir durak anlaşılmalı aslında. Boğazköy çok geniş ve görkemli bir açık hava müzesi. Burası Aşağı ve Yukarı Şehir olarak ikiye ayrılıyor. İlk olarak Yukarı Şehir’i gezdik ve Yerkapı’dan giriş yaptık. Bir çift kapıdan şehir girişini gösteren bu kapıdaki aslanlardan biri, maalesef tahrip edilmiş. Neyse ki, diğeri sağlam. Buradan 70 metre uzunluğundaki poterden (tünele arkeolojide verilen isim) geçip, sola dönüp taş bir merdivenle surların tepesine tırmandık. En tepede Sfenksli kapıya ulaştık. Daha sonra yine manzara ve sonra bir mezarın önünde durup kısaca inceleme fırsatı bulduk. Ve en son Aşağı Şehir kısmındaki Büyük Tapınak’ı gezdik. Hitit metinlerinde "bin tanrı"dan bahsedilmekte. Hititler, galip geldikleri savaş sonrası, düşmanlarının tanrılarını kızdırmamak için onlara tapınak yaparlarmış. Bu sebeple taptıkları pek çok tanrı ve onlara adadıkları tapınaklar bulunmakta. Bu tapınakta en çok ilgi çeken nesnelere biri adak taşı olarak kullanılan koyu yeşil renkli büyük bir kaya parçası idi. Rivayete göre, misafirler kral-kraliçelere getirdikleri hediyeleri bu kayanın üstünde sunarlarmış. Etrafta ona benzer başka

hiçbir kayanın bulunmaması da bu kayanın gizemini artırıyor. Ayrıca bahçenin alt tarafında oldukça iri küpler de gördük. Küplerin bazılarının iki tona kadar şarap, ekin gibi malzemeleri alabileceği hesaplanmış. Büyük Tapınak etrafında çeşitli odalar, törenlerde izlenen yol, kanalizasyon kanalları görülebiliyor.

Gezi dönüşü yorgun ve aç olduğumuzu hissettiğimizden yol üstünde güzel bir tesiste mola verip leziz Tokat Kebabı yedik. Bundan sonra da yine yaklaşık iki buçuk saat süren geri dönüş yolculuğumuz başladı ve Vişnelik’te son buldu.

Ekleliyim ki Hitit kentlerini görmeden önce Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nin görülmesi faydalı olacaktır, çünkü kazılarda bulunan önemli parçaların asılları 1997 yılında Avrupa’nın en iyi müzesi seçilen Ankara Anadolu Medeniyetleri Müzesi’nde sergileniyor.

Sonuç olarak, güzel hava ve değerli rehberimiz eşliğinde "bin tanrılı halk" Hititlere doyamadan çok güzel bir gün geçirdik. Ankara’nın başucundaki bu önemli yerin herkes tarafından görülmesi lazım. Ne de olsa dünyanın dört bir yanından ziyaretçiler geliyor, ama bizler kendi topraklarımızdaki hazinelere sahip çıkıp, kıymetini bilip, geçmişimizi daha iyi anlamalıyız ki gelecek için kendimize bir yön çizebilelim.

Berkit SARICA (MAN’99)

Mutfakta Neler Oluyor? mutfakta

Mutfaklar hepimizin hayatının bir parçası, defalarca girip çıkmışızdır mutfağa. Bu defa, Derneğimizin organizasyonu ile mutfak sırlarını ve farklı lezzetlerin ortaya çıkışını öğrenmek için girdik mutfağa.

Her hafta, öncelikle Ufuk Çetintaş'ın verdiği teorik bilgilerle başladık derslere. Mutfakta olmazsa olmaz alet ve ekipmanların sahip olması gereken özelliklerden menü seçimine; uyulması gereken altın kurallardan kaliteli kasap-manavlara; rehber olabilecek kitap tanıtımlarından profesyonel aşçıların sırlarına mutfak kültürünün farklı konularına değindik.

Kursun başında her birimize dağıtılan; bayanlara kırmızı, baylara mavi; kıyafetler sanırım bizleri daha da şevke getirdi. Mutfağa inmeden önce hep birlikte gömlek, fular, mutfak önlüğü ve kepten oluşan özel kıyafetlerimizi giydik. Aramızdaki sohbetlerden anlaşılan o ki estetiği hoş bu kostümü evindeki mutfağında kullanan kursiyerler de mevcut.

İlk hafta uygulama dersine Muhlis Usta'nın bize Vişnelik Tesisi mutfağını tanıtmasıyla başlamıştık. Giderek "Vişnelik mutfağı" oldu "bizim mutfak". Kurslar için depoda oluşturulan yeni mutfaksa dersleri hem daha keyifli hem de daha verimli hale getirdi. Neler öğrenmedi ki... Usta bir aşçı gibi soğan doğramak, domateslerden güller,

havuçlardan salatalıklardan kalpler, yelpazeler, çiçekler yapmak, evde yapılan hardallar, soslar, rakı mezeleri ve salatalar, farklı çorbalar, çeşit çeşit et yemekleri ve her dersin olmazsa olmazı tatlılar...

Evde çoğu zaman koşuşturma içinde ve tek başımıza mutfakta debelenirken yemek yapmanın tadına varamayız. O öğüne yaptığımız yemeği yetiştirmenin acelesi vardır sadece aklımızda. Altı haftalık bu derslerin belki de en can alıcı noktası buydu. Birkaç saat içinde, hep beraber emek vererek ve eğlenerek ortaya lezzetli yemekler çıkartmak... Ne sofrada sizi bekleyenler ne de kafanızda sancılı düşünceler....

Saatlerce uğraştık, yemekleri pişirdik. Şimdi sıra geldi tatlarına bakmaya. Yavaş yavaş kıyafetler çıkartılıyor ve yemek masasındaki yerler alınıyor. Sırayla günün yemekleri önlerimize koyuluyor. Başlıyor bir derin sohbet; içine başka ne koyulabilirdi, kimin çocuğu buna bayılacak, porsiyonlar büyük mü olmuş, hangi yemeği evde kim denedi... ve tabii ki evde aç bekleyen eş ve çocukların vicdan azabı.

Sofradan kalkarken herkesin yüzünde bir tebessüm, içinde bir mutluluk. Bir sonraki haftanın heyecanlı bekleyişi şimdiden başlamış.

Tavla Turnuvası Heyecanı tavlada

16 - 17 Ekim günlerinde yapılan Tavla Turnuvası çekişmeli karşılaşmalara sahne oldu. Cumartesi günü yapılan grup maçları sonucunda grup birincileri ve ikincileri ikinci tura çıktılar. Pazar günü yapılan eleme maçlarında heyecan dozu iyice artmıştı. Kıyasıya rekabetin yaşandığı final maçları sonunda Eren Akdur (METE'97) birinci, Özlem Gültekin (ME'90) ikinci, Derneğimiz Bilişim Birimi'nden Ali Kayaarslan da üçüncü oldu. Turnuvanın ödül töreni 19 Ekim Salı günü Wine Hour'da yapıldı. Tüm katılımcıların ortak dileği turnuvanın en kısa zamanda tekrar düzenlenmesiydi.

Ankara Gecesi Ankara Gecesi

Ankara'nın başkent oluşunun 81. yıldönümü nedeniyle 14 Ekim Perşembe akşamı restoranda düzenlenen Ankara Gecesi açık büfeden sunulan Ankara ve civarı yemekleri ile Ankara yöresi türküleri ve Seğmenlerin halk oyunları gösterisi ile unutulmaz gecelerin arasına girdi. Gece Ankara Kulübü Derneği onursal başkanı Bülent Kalıpçı ve Dernek Yönetim Kurulu Başkanımız Metin Ger'in konuşmalarıyla başladı. Çankaya Belediyesi Türk Halk Müziği Korosu sazlarıyla birlikte ve Ankara Kulübü Derneği Seğmenleri dönüşümlü olarak üye ve misafirlerimize neşeli, keyifli anlar yaşattılar. Katkılarından dolayı Çankaya Belediyesi ve Ankara Kulübü Derneğine teşekkür ederiz.

Durul Gence orkestrasıyla yine büyüledi!

6-9-13-16 Ekim günlerinde Vişnelik'te Durul Gence Gala Gecelerine katılanlar mutlu ve coşkulu döndüler evlerine. Konferans salonu, "akustiği iyi değildir" diyenlere taş çıkardı adeta. Durul Gence 4 Orkestrasının elemanları, Durul Gence, Bilgehan Erten, Atilla Şentin ve Murta Ulus, salonu dolduranlara olağanüstü bir şölen yaşattılar. Tüm bu güzelliğin içinde, müzikle son derece uyumlu bir ışık ve ses düzeni vardı. Tam bir ışık ve müzik armonisi!

Müzikalite açısından mükemmel, 1950'lerden başlayarak müzik tarihinde hit olmuş çok önemli ve unutulmaz parçaların yer aldığı bir repertuar ile adeta stüdyo kaydı gibi bir canlı performans izlemek gerçekten büyüleyiciydi...

1953 yılında girdiği Deniz Harp Okulu'nda, hemen ilk yıllarda, ilk grubunun temellerini atan, bugünlerde de 50. Sanat Yılı'nı kutlayan sevgili Durul Gence ve orkestrasına yeniden "iyi ki varsınız" dedirten böylesine güzel organizasyonlara ev sahipliği yapmanın mutluluğunu yaşıyoruz.

Günlük hayatın soğukluğuna ve koşuşturmasına karşın, sıcaklık, dinginlik, mutluluk ve zenginlik vardı o gece Durul Gence ve orkestrasıyla birlikte olanlar için.. Müzik ve sevgi ile kalın...

Kim demiş şarabın makbulü 30-40 yıllık olanıdır diye...

şarap

Şarap, hemen bozulmayan, uzunca bir süre saklanabilen bir içecek ama herşey gibi şarap da ömrünü doldurmaya mahkum. Fiziksel, kimyasal ve biyolojik kurallar, şarap için de geçerli. Yapıldıktan sonra olgunlaşmaya başlayan ve belli bir süre sonra en iyi içim durumuna ulaşan şarap, daha sonra yavaş yavaş kalitesinden kaybetmeye başlar ve en sonunda da bozulur. Bütün bu aşamalar, her şarap için farklı sürelerde gerçekleşir.

Bu farklı zaman dilimlerini, değişik şaraplarda gözleyebilmek, şarapsevere büyük bir keyif verir.

Şarapseverler için 12 – 13 Ekim 2004 tarihlerinde Kavaklıdere Şarapları'nın katkılarıyla bir "Şarap Semineri" düzenledik. Şarap Uzmanı (degüstatör) Burak Demirel tarafından verilen seminerde; üzümün şaraba dönüşüm hikayesinden, degüstasyon tekniklerine, şarap alırken nelere dikkat edilmesi gerektiğinden, yemek

uyumuna kadar şaraba dair pekçok detay vardı. Kısaca 1256 çeşit üzüm bağından girdik ve çıktığımızda bir şarap kadehindeydik...

Ömer Hayyam,

*"Baharlar yazlar gider,
kara kış gelir;*

*Varlığın yaprakları
dürülür bir bir;*

*Şarap iç, gam yeme; bak
ne demiş bilge:*

*Dünya dertleri zehir, şarap
panzehir."* der

Der ama, şarabın ne kadarı panzehir, bunu dörtlüklerinde söylemese de seminere katılanlar artık biliyor. Evinde şarabını nerede saklayacağını, ideal ısısının ne olduğunu nasıl servis edeceğini, yanında ne gibi ikramlarda bulunabileceğini de..

Birbirinden güzel şarapların tadımıyla seminerimizin ilk bölümünü bitirdik. İkinci bölüm 20 Kasım 'da. Seminerimiz Kavaklıdere Şaraplarının Akyurt Fabrikasında üzümün dalından şişelenmesine kadar bütün ayrıntıları ve tanklardan yudumlanacak şaraplarla son bulacak.

Bira Festivali - OKTOBERFEST

9-10 Ekim 2004 günlerinde Tesisimizde düzenlenen ilk Bira Festivali'nde farklı yaş gruplarından çok sayıda üyemiz eğlenceli saatler geçirdiler. Festivalde geceye özgü müzikler çalınırken, herkes hem farklı lezzetlerin

sunulduğu büfemizden aldığı frankfurter sosis, Sauerkraut gibi Alman bira tipi yemeklerin tadını çıkardı hem de zaman zaman müziğin ritmine kapılarak dans

etmenin keyfini yaşadı. Gecenin akışında çeşitli yarışmalar düzenlendi ve hediyeler dağıtıldı.

Katılımcılar, girişe kurulan Ferrari Simülasyon Aracı ile Formula yarışının heyecanını yaşadılar.

Bu güzel geceyi gerçekleştirmemize katkı sağlayan ve heyecanımıza ortak olan Ere Otomotiv ve Becks (Efes Pilsen)'e teşekkür ederiz. Katılmayan üyelerimizi de bir sonraki festivalde aramızda görmek umuduyla.

Cumhuriyet Tango ve Arjantin Gecesi

Cumhuriyetimizin 81. yıldönümü etkinlikleri çerçevesinde, ODTÜ Mezunları Derneği Vişnelik Tesisi, 23 Ekim Cumartesi gecesi renkli bir kutlamaya ev sahipliği yaptı. Türkiye'nin sayılı tango orkestralarından AGNOLIM'in yaklaşık 2 saatlik geniş repertuarıyla sahne aldığı gecede, 300'ü aşkın tangosever biraraya geldi. Radyo ODTÜ'deki Tangora programının yapımcıları Ali Işıklı ve Emre Or'un sunduğu gecede, AGNOLIM Tango Orkestrası'nın yorumladığı tangolar ve müzik eşliğinde 1920'lere özgü kıyafetleriyle dans eden çiftler, salonda, Cumhuriyet'in kuruluş yıllarında, Atatürk'ün de tango yaptığı baloları anımsatan bir atmosfer yarattı. Astor Piazzolla, Osvaldo

Pugliese gibi önemli tango bestecilerinin eserlerinden örnekler sunan orkestra, dans edenlere olduğu kadar, dinleyicilere de keyifli saatler yaşattı.

Tema Arjantin Tangoları olunca aynı gece Arjantin yemeklerinden oluşan menü restoranda üye ve misafirlerimize sunuldu. Arjantin Büyükelçiliğinin önerileri ile hazırladığımız menü ile standart menünün dışında farklı bir mutfağı misafirlerimiz deneme fırsatını buldular.

Türk-Yunan Dostluk Gecesi

"İki kıyıda unutulmaz lezzetler ve Türk-Yunan Dostluk Geceleri"

2000 yılında ilkinin yaptığımız dostluk gecelerinin devamını 29/30 Eylül'de Vişnelik'te gerçekleştirdik. Her iki ülkenin mutfağının önde gelen örneklerini mevsimsel açıdan uygun olduğu için deniz ürünleri ile destekleyerek bir menü oluşturduk. Ankaradaki yunanlı dostlarımızın sevdiği bir grup olan Grup Smyrna başta buzuki olmak üzere iki komşu ülkenin sevilen ve unutulmaz ezgilerini bizlere sundu. Sirtaki ve halay, eğlencenin simgesi oldular. İzmir'den gelen Grup Smyrna'nın iki üyesinin ODTÜ mezunu olması güzel bir tesadüftü. Üyelerimiz ve misafirleri çok keyifli iki gece geçirdiler ve Yunanlı komşularımızla dostluğun hep sürekli olmasını dile getirdiler.

ODTÜLÜLER A.Ş. tüm ODTÜ mezunlarının değişik alanlardaki bilgi ve deneyim birikimlerinin, oluşturdukları sosyal ilişkilerin, iş yaşamında bir şirket kanalıyla üretime dönüştürülmesi amacıyla kurulmuştur. Çok ortaklı yapısının ve "Odtülüler" adının kamusalının sürgit korunabilmesi için bir kişinin ortaklık payı en çok %2 ile sınırlıdır.

ODTÜLÜLER

MÜHENDİSLİK, DANIŞMANLIK, TEMSİLCİLİK ve TİCARET
A.Ş.

www.odtululer.com

Bu reklama konu şirketin ODTÜ Mezunları Derneği ile ilişkisi yoktur.

ÇADOR

Murathan Mungan

"Çador, annelerimizin, ninelerimizin geleneksel ve masum başörtüsü değildir yalnızca. Kafalarımızdaki köprüdür. Örtünmek bir ahlak haline getirildiğinde arkası mutlaka gelir; karara karara gelir. Örtünmenin sonu yoktur. Kadınlar kefene kadar örtünmek zorunda kalırlar.."

Murathan Mungan'ın 2004 yılı başında sessiz sedasız yayımlanan kitabı "Çador", üzerinde çok konuşulmuş, çok da konuşulacak, kitleleri ilgilendiren bir konuyu odak noktası alan bir kısa roman. Kitapçı raflarında oldukça iddiasız bir şekilde yerini almış olsa da, söyleyecek çok sözü olan 'yakıcı' bir kitap "Çador".

Kitabın başkahramanı hatta tek kahramanı Akhbar, savaşların son bulmasıyla yıllarca uzak kaldığı ülkesine geri döner. Duydukları, okudukları, kaçanların anlattıkları yüzünden içinde kaygılar barınsa da; yurduna, alıştığı tanıdığı topraklara dönmüş olma sevinci ve yakınlarına kavuşma umudu ağır basar. Aile fertlerini ararken herşeyin izini sürer, her kapıyı çalar. Fakat bu arayışta tüm umutları boşa çıkar ve psikolojik çöküntünün eşliğindeki Akhbar'ın yaşamı hiçbir zaman eskisi gibi olmaz.

Kitapta olayların geçtiği ülkenin neresi olduğundan hiç söz edilmiyor. Ama çevre betimlemelerinden, insan portrelerinden, anlatılan savaş ve savaş sonrası olaylardan, büyük olasılıkla İslam devrimi yaşamış çöl topraklarında olduğunu anlıyor okur. Zaten buranın hangi ülke olduğunun, kitabın söylemi adına fazla önemli olmadığı anlaşılıyor; çünkü önemli olan kadınların "çador" ile başlayan örtünme süreci aslında. Çador, İran'da ve Afganistan'da kadınların örtündüğü bir tür eşarp. Kadınlar vücutlarını tamamen kapatan burkadan daha önceleri çadorla örtünüyorlar. Kitapta vurgulanan ise, örtünmenin çadorla başlayan, burkayla devam eden bir süreç olduğu. Kritik noktada; yani örtünme bir ahlak haline geldiğinde sonu gelmeyecek bir dönem başlıyor ve kadınlar yaşamları boyunca bunu taşıyorlar.

Sıla özlemiyle yurt topraklarına dönen Akhbar'ın hayatını şekillendiren de ülkesinin bu gerçeği olur. Akhbar'ın annesini, kızkardeşini, sevgilisini bulamaması,

onların roman boyunca sadece birer imge olarak kalması, ülkesinin kaderiyle paraleldir. Kadınların örtünmeye, saklanmaya, görülmemeye mahkum edildiği, neredeyse "hiç"e dönüştürüldüğü bir coğrafyada; unutturulan kadınların ardından erkeklerin de kimliksiz, ruhsuz bedenlere dönüşmesi tesadüf olabilir mi?

Başkalarının hikayesi olarak dinlediğimiz, tanık olduğumuz yürek burkan olaylar, birgün kendi gerçeğimiz olarak karşımıza çıkarsa ne hissederiz? Yurduna dönmüş olsa da artık hep gurbeti yaşayacak olan Akhbar, bu tecrübeyi yaşarken okuru tanık ediyor yürek burkan hikayesine.

Murathan Mungan roman, hikaye, oyun, şiir gibi farklı türlerde başarılı eserler yaratabilen bir edebiyat adamı. Birçok eserinde olduğu gibi "Çador"da da anlatımıyla şiir tadı bırakıyor. Akhbar'ın kendi dünyasına döndüğü bölümlerde okuru da sorgulamaya davet ediyor. Bu da kitabı, yazarken gösterilen özeni okurken de bekleyen, zaman zaman soluklanıp her sözcüğü sindirilen bir eser haline getiriyor.

Sadelik, az ve öz söylemek, kitabın ifade şekliyle ilgili yapılabilecek bir değerlendirme. Üzerine sayfalarca yazılan, çok söz söylenen bir temayla ilgili Mungan, birkaç cümleyle okurun yüreğini avucunda tutmayı başarıyor.

"En sağlam sınırlar ölümlerle yapılandır. Kimse öteki tarafa geçemez. Artık kolay kolay başşamayız komşularımızla, kendimizle de. Aramızda ölülerimiz durur..."

Akhbar'ın hikayesi, örtünmenin ahlak sayılmaya başlanmasının, kadından başlayarak tüm toplumu yitlik olma sürecine nasıl sürüklediğinin hikayesi... Okurun Akhbar'ın yazgısına tanıklığı 106. sayfada son buluyor; ama hikayenin gücü, Mungan'ın kusursuz anlatımıyla okuyanı saran çöl havasına karışınca, "Çador" unutulmaz bir kitap oluyor.

Ceren AKIN (ECON'97)

Üç Boyut ve Dizüstü

Hafızam beni yanıltmıyorsa üç boyutlu görüntülerle ilk defa Ankara Bahçelievler'de şu an için kullanımı TRT'ye ait olan Arı Stüdyoları'nda ya da o zamanki Ankaralıların bildiği adı ile Arı Sineması'nda karşılaşmıştım. O zamanlarda üç boyutlu film gösteren başka bir sinema hatırlamıyorum Ankara'da. Belki de evimiz Bahçelievler'de olduğu ve ailemin beni o zamanlar götürdüğünü hatırladığım tek sinema olduğu için şu an bana öyle geliyor olabilir. Ve ilk izlediğim üç boyutlu film bir korku filmi olan Friday the 13th idi. O zamanlar daha çok üç boyutlu görüntülerden mi yoksa sinemaya girerken özel olarak çekilmiş bu filmleri izleyebilmemiz için verilen gözlüklerden mi etkileniyordum tam olarak hatırlamamakla birlikte, bunun benim için büyük bir eğlence olduğunu söylemeliyim. En çok hoşuma giden şey ise, ara ara gözlüklerimi çıkarıp diğer insanların filmin üç boyutlu nesnelere üzerlerine geliyormuş hissi yaratması ile film izlerken aldıkları garip şekiller oluyordu.

Sonraları Arı Sineması'nın kullanım hakkını TRT alınca bir süre bu zevkten mahrum kaldım. Ta ki Amerika'ya ilk gidişimde bulabildiğim en büyük IMAX salonuna gidene kadar. Tabi bu arada yurtdışından bazı filmler getirtip eskiden sakladığım gözlüklerimle izlediysen de bunlar pek yeterli olmadı.

Aslında üç boyutlu filmlere olan ilgi biraz da bilgisayar teknolojisinin gelişmesi ve kişilerin daha çok bu ürünlere ilgi duyması ile azalmaya başladı denilebilir. Son 15-20 yıl gözönüne alındığında medya amaçlı bilgisayar teknolojisi o kadar çabuk ve artan bir ivme ile gelişti ki belki de bize sunulan gelişmelerden başka birşey isteyecek halimiz kalmadı. Hatta zaman zaman bitenleri bile takip etmekte zorlandık. Ancak şu an bilgisayarların gelişimi öyle sınırlara dayandı ki artık daha fazlasını ve çok daha imkansız şeyleri hayal edip isteyebiliyoruz. Bir kullanıcı olarak benim kişisel hayallerimin başında bilgisayar ekranındaki görüntülerin sunumunda 1950'lerde başlayıp 1980'lere kadar popülerliğini koruyan üç boyutlu teknolojinin kullanılacağı ürünler geliyordu. Galiba diyorum artık yeni hayaller kurma zamanı. Çünkü bir süredir firmalar bilgisayar ekranlarından üç boyutlu görüntülerle kullanıcılarına ulaşma yönünde çalışmalar yapmaktalar.

Geçen sene başından beri takip ettiğim kadarı ile DDD firmasının geliştirdiği programlar sayesinde bilgisayar ekranlarında üç boyutlu görüntü zevkini yaşamak mümkün. DDD aslında Dynamic Digital Depth tanımının kısaltılmış hali. Aslında firmanın üç boyutlu görüntü elde etmek için kullandığı yöntem iki aşamadan

oluşuyor. Öncelikle ekranların görüntüyü yansıtan ön panellerini içeriden polimer esaslı bir katman ile kaplıyorlar. Daha sonra ise geliştirdikleri özel yazılım sayesinde normalde ekranlarda iki boyutlu olarak gördüğümüz ancak normal hayatta üç boyutlu olan nesnelerin görüntülerini üç boyutlu hale getiriyorlar.

Üç boyutlu deyince aslında kullanıcılara sunulanı iyi tariflemek gerekiyor ki sonradan beklentilerle sunulan arasında farklılık olmasın. Oluşturulan üç boyutlu görüntüler bazı reklam filmlerinde gördüğünüz gibi, ormandan çıkıp evinize gelen aslan ya da kaplan görüntüleri gibi olmuyor elbette. Yani hologram tarzı çok gerçekçi etkiler başta mümkün değil. Ancak Sony ve Sanyo firmalarının bu teknolojiyi geliştirmek için ortaklaşa çalışma kararı almaları iyi yönde gelişmeler olacağına garantisiz olarak görülebilir. Bu teknoloji ile kullanıcılara sunulan daha çok görüntünün orijinalinde arka planda olan nesnelerin,

öndekilerden daha arkada olduğunun görüntüye derinlik kazandırılarak belirgin hale getirilmesinden ibaret. Bu teknolojinin çalışabilmesi için LCD ya da plasma ekranların kullanılması gerekiyor. Hal böyle olunca da bu teknoloji şimdilik daha çok dizüstü bilgisayar kullanıcıları için çekici bir hale geliyor. Buna ek olarak bu teknolojinin kullanılması, maliyetleri şu an için oldukça artırıyor. Bu yeni teknoloji ile ilgili sevindirici bir haber ise, buna uygun yeni görüntülerin üretilmesi gibi bir gereklilik olmaması. Halihazırda üretilmiş olan filmler ya da TV programları daha önce de belirtildiği gibi belirli parçalara ayrılıp derinlik kazandırılması ve renk ayrımlarının yapılması yolu ile üç boyutlu hale getirilebiliyor. Dijital ortamda yaratılmış resimlerin ya da video görüntülerinin üç boyutlu hale getirilmesi ise tahmin edilebileceği gibi çok daha rahat oluyor.

Halihazırda Sharp, NEC ve Sanyo firmaları DDD firması ile birlikte çalışarak hem yeni teknolojiyi ürünlerinde kullanmaya hem de bu gelişmeleri daha ileriye götürmeye yönelik çalışmalara başlamış durumdadır. Firmalar destek verdikçe gelişmeler daha da hızlanmış durumda diyebiliriz. DDD firması bu teknoloji ile ilgili olarak önce Amerika'da, daha sonra da Avrupa'da patent almış durumda. En son

olarak CEBIT 2004'te Sanyo firmasının bu teknolojiye uygun olarak üretilmiş LCD ekranları kullanıcıların incelemesine sunulmuştur.

Merak edenler için bu teknolojiyi dükkanlara girip almak için çok fazla beklememize gerek olmadığını söyleyebilirim. Birkaç aylık süre sonunda eminim ki bu yeni teknoloji ile uyumlu daha gelişmiş ürünler en yakınımızdaki bilgisayar satıcılarının raflarında kendilerine yer bulacaklardır.

Şimdiden bir ipucu: Firmalar sadece bilgisayar ekranları için değil, cep telefonu ve el bilgisayarları gibi, bir ekrana sahip her türlü elektronik cihaz için bu teknolojiyi geliştirmekle meşguller.

B. Balkır ÜNÜR (CP'96,MBA'00)